VIỆT CHƯƠNG
NGUYỄN VIỆT TIẾN

NGHỆ THUẬT NUÔI VÀ HUẤN LUYỆN Nhồng nói

TÀI LIỆU mới

NHÀ XUẤT BẢN
MỸ THUẬT

VIỆT CHƯƠNG
NGUYỄN VIỆT TIẾN

NGHỆ THUẬT NUÔI CHIM

BÍ QUYẾT NUÔI VÀ HUẤN LUYỆN
NHỒNG NÓI

NHÀ XUẤT BẢN MỸ THUẬT

LỜI TỰA

Thưa Quí Độc giả.

Đầu năm 1997, thể theo lời yêu cầu của đa số độc giả, chúng tôi đã cho xuất bản cuốn sách "BÍ QUYẾT NUÔI VÀ HUẤN LUYỆN CHIM BIẾT NÓI", và sách này sau đó đã được tái bản nhiều lần, nhưng xem ra vẫn chưa đáp ứng đủ nhu cầu của độc giả bốn phương.

Gần đây, tác giả và nhà Xuất Bản lại nhận được rất nhiều thư của độc giả, đa số là độc giả lớn tuổi, những vị đã về hưu, yêu cầu... viết kỹ hơn về con Nhồng. Quí vị độc giả ấy cho rằng với một con chim quí giá có "trí tuệ" như vậy mà chỉ giới thiệu có... mười tám trang sách thì chắc là chưa đầy đủ lắm.

Quả thật, trong cuốn "BÍ QUYẾT NUÔI VÀ HUẤN LUYỆN CHIM BIẾT NÓI", chúng tôi đã viết đến bốn giống chim có khả năng nhái được tiếng người, đó là Nhồng - Sáo -Cưỡng và chim Két (Vẹt). Vì vậy, chúng tôi không thể làm hài lòng quí vị, vốn muốn có trong tay những tài liệu

cần và đủ để nuôi Nhồng có kết quả như ý hơn.

Để làm vừa lòng quí vị, chúng tôi xin giới thiệu cuốn "BÍ QUYẾT NUÔI VÀ HUẤN LUYỆN CHIM NHỒNG", với tài liệu không những đầy đủ mà còn mới mẻ nữa, hy vọng sẽ được quí độc giả hài lòng hơn.

Nuôi chim nhái được giọng người vốn là thú vui của tất cả mọi người, mọi giới, mọi lứa tuổi, nhưng phải nói là phù hợp nhất đối với người già lão. Nếu trong tay có được con Nhồng "nói" sõi giọng người với nhiều câu có ý nghĩa, lại do chính mình bỏ công sức ra thuần hóa và huấn luyện thì còn gì sung sướng hơn, quí hóa hơn, có thể giúp mình vui sống và kéo dài được tuổi thọ, như lời Bác Lê Dũng, nguyên Giám đốc Bệnh viện Quảng Ngãi đã viết cho chúng tôi...

Trân trọng,
NXB MỸ THUẬT
và Tác giả VIỆT CHƯƠNG

NHỒNG: CON CHIM CÓ KHẢ NĂNG KỲ DIỆU...

Chim Nhồng là chim hót thuộc họ chim "Sáo Đá" được nhà Điểu học Linnaeus xếp chúng vào họ Religiosa (Gracula religiosa), và tên khoa học của Nhồng là Sturnidae.

Tại nước ta, con Nhồng có nhiều tên, mặc dầu thường gặp chỉ có một giống Gracula religiosa intermedia, nhưng mang nhiều tên khác nhau: miền Nam thì gọi là Nhồng, miền Bắc thì kêu là Yểng, chữ Hán viết là Liễu Ca, hay Tần Cát Liễu.

Ông bà mình đã biết nuôi và dạy cho Nhồng "nói" được giọng người từ chục thế kỷ trước rồi, nhưng với thế giới thì mãi sau thế chiến thứ hai (1939 - 1945), giống chim này mới được giới thiệu rộng rãi trên thị trường thế giới!

Tại nước ta, thời trước, Nhồng là loài chim quí được các ông Hoàng bà Chúa yêu thích nhất. Đây là loại chim vương giả, được sống trong lầu son gác tía, được các quan Thị trong triều chăm sóc đàng hoàng. Mãi về sau này, Nhồng mới được xem là con chim của giới bình dân... Trong khi đó, theo nhà Điểu học Jerdon, tác giả sách "Các Loài Chim Ấn Độ" xuất bản năm 1862 thì giống Nhồng Acridotheres tristis được coi như là thiêng liêng đối với thần Hin du: Ram Deo...

Hiện nay, trên thế giới có nhiều giống Nhồng, nhưng không phải giống nào cũng có khả năng kỳ diệu nhái được giọng người tài tình cả. Có giống "nói" sõi, nhưng có giống cả đời chỉ biết hót giọng rừng của nó mà thôi.

Thật khó biết được một cách đích xác là giống

Nhồng mà ta hiện có xuất xứ từ đâu. Có thể là từ Ấn Độ hay từ một vùng nào khác ở Đông Nam Á Châu (?). Chỉ biết, tại nước ta, từ Bắc chí Nam đều có Nhồng sinh sống, nhưng đặc biệt không phải tỉnh nào cũng có mà... chúng sống theo vùng. Đó là những nơi có địa thế và khí hậu thích hợp với chúng.

Ở miền Bắc, Nhồng sống nhiều ở tỉnh Lạng Sơn và các vùng phụ cận. Tại miền Trrung, Nhồng sống với số lượng khá nhiều tại Kẽ Bàng tỉnh Quảng Bình, nơi có nhiều núi đá vôi và rừng nguyên sinh bạt ngàn. Còn ở miền Nam thì tại các khu rừng Bình Long, Phước Long, Chơn Thành, Lộc Ninh, Bù Đăng, Bù Đốp... được coi là nơi đắc địa của Nhồng. Chúng tập trung sinh sôi nẩy nở nhiều nhất..

Vào mùa sinh sản của Nhồng, từ đầu mùa mưa, vào cuối tháng ba đầu tháng tư Âm lịch, những người sống với nghề săn bắt chim, tìm đến những vùng vừa kế để tìm ổ Nhồng con...Vì nuôi Nhồng để dạy "nói" ai cũng phải nuôi Nhồng con, thứ chưa "giập bọng cứt" mới dễ tập luyện, để thuần hóa, và những con nhồng như vậy mau biết "nói" sớm...

Cái thú nuôi chim Nhồng là vừa để làm chim kiểng mà cũng để khai thác tài nghệ bắt chước giọng tài tình của nó để tạo cơ hội giải trí cho mình.

Nhồng của ta có khả năng biết "nói" giỏi, nhưng nếu ta không biết cách nuôi dưỡng và tập luyện đúng phương pháp thì vẫn có thể suốt đời... nó không nói được một câu nào! Bằng chứng là có nhiều người hễ nuôi là thất bại: con chim vẫn sống phởn phơ, mập mạp, nhưng khi mở miệng là chỉ hét toáng lên hoặc nói gió với giọng rừng, chứ không biết lập lại những câu mà chủ nuôi đã dạy cho nó!

Việc chăn nuôi thất bại này suy cho cùng là tại chủ nuôi không nắm vững phương pháp luyện tập, chứ không phải "tội" ở con chim.

Xin quí vị hãy làm những việc sau đây:

– Bắt về nuôi từ khi Nhồng còn nằm trong tổ, hoặc khoảng một tháng tuổi.

– Khi Nhồng tự biết tìm lấy thức ăn nước uống thì nhốt riêng mỗi con một lồng để tập cho nó vào nề

nếp.

– Chủ nuôi nên tạo nhiều cơ hội để gần gũi bên chim, tạo mối quan hệ tốt đẹp giữa chim và chủ nuôi.

– Khi chim được năm sáu tháng tuổi, bắt đầu "nói gió", tức là hót giọng rừng thì ta bắt đầu tập luyện cho nói nhái giọng người...

Chúng tôi sẽ đề cập kỹ vấn đề này vào những phần sau. Bây giờ xin trở lại phần tài nghệ của con Nhồng.

Nhồng là con chim có khả năng bắt chước được giọng người một cách tài tình, chính xác thật đáng khâm phục. Người và người nhái giọng của nhau còn có khi thua. Bằng chứng là người dạy cho chim "nói" là người Nam hay người Bắc, người xứ Quảng hay xứ Nghệ, đàn bà hay đàn ông, trẻ con hay người lớn, hễ nói giọng gì là con chim có đủ khả năng lập lại đúng y giọng đó không sai mảy may.

Thật ra, trên đời cũng có nhiều giống chim biết

"nói" như Két, Sáo, Cưởng, thậm chí cả chim Quạ, nhưng không có giống nào bắt chước giọng nói tài tình chính xác được như con Nhồng..

Đã thế Nhồng còn có khả năng lập lại những câu tương đối dài đến bốn năm tiếng, chứ không hạn định chỉ vài ba tiếng như Sáo và Cưởng. Vì vậy, đây là con chim được xếp hàng đầu các giống chim biết nói trên thế giới, vào thời nào và bất cứ đâu cũng được nhiều người chọn nuôi.

Tuy nhiên không phải con Nhồng nào cũng có tài nghệ xuất sắc như nhau cả, vì giống này cũng có con khôn con dại; cũng có con mau mồm mau miệng, nhưng cũng có con "nói năng chậm lụt" không ra gì. Điều này thì chỉ do hên xui may rủi, chứ không ai tài nào biết trước mà chọn lựa được.

Do tuổi thọ của giống Nhồng ngắn ngủi, con nào sống thọ lắm cũng chỉ kéo dài được tám năm. Bốn năm đầu chim siêng học "nói", học được câu gì nhớ được câu đó, còn những năm cuối đời thì tiếp thu kém cõi, và ngay những câu đã học nó cũng quên dần... Âu

đó cũng là do qui luật khắt khe của đời sống: Tuổi trẻ thì thông minh, tuổi già thì lú lẫn.

Với Nhồng, chim mái có khả năng "nói" không thua kém gì chim trống, nhưng đời sống chim mái thường ngắn ngủi, lắm con chỉ sống được vài mùa do "tức trứng" mà chết bất đắc kỳ tử. Những mái nào thoát được nạn này thì bị nân luôn, nhưng lại sống lâu.

Khổ nỗi, với Nhồng, xưa nay không ai tài nào có cách phân biết được giới tính. Ngay các nhà Điểu học phương Tây cả đời chuyên nghiên cứu về Nhồng cũng đều... chịu thua về vấn đề này. Có người đã chịu khó nuôi riêng Nhồng con từng đôi một, mùa sau cặp nào đúng trống mái xũng xoáy tổ để đẻ trứng đàng hoàng. Nhưng dù để tâm nghiên cứu mãi, quan sát mãi, những nhà chuyên môn này vẫn không phát giác được giữa chúng, không có một chi tiết nào dị biệt nhau, để giúp mình nhận định được đâu là chim trống, đâu là chim mái!

Trường hợp này tác giả cũng đã từng gặp, cũng đã từng mổ những xác Nhồng mái bị chết do tức trứng,

nhưng cũng không tìm ra được những dấu vết khác biệt giữa trống mái ra sao, dù đã quan sát tận tường về màu mỏ, phần đầu, ức, đòn, đuôi... của từng con một.

Việc này, những nhà Điểu học tài ba chuyên nghiên cứu về chim Nhồng lâu năm như LINNAEUS, JERDON và tác giả sách MYNAHS là OTTO VON FRISCH cũng đều công nhận là chưa tìm tòi ra được. Hy vọng rằng không bao lâu nữa, "bí mật của thiên nhiên" này sẽ được khám phá qua tài nghệ của các nhà Điểu học trên thế giới...

Do Nhồng có khả năng bắt chước được giọng người một cách tài tình nên bất cứ ai nuôi Nhồng cũng muốn tập cho chúng "nói" và muốn nghe chúng "nói". Vì vậy có trong tay một con Nhồng "nói" rõ được nhiều câu chắc chắn ai cũng thích ...

NHỮNG GIỐNG NHỒNG ĐƯỢC CHỌN NUÔI

Như phần trên chúng tôi đã trình bày, Nhồng có nhiều giống, nhưng không phải giống nào cũng có khả năng "nói" được giọng người.

Tất nhiên, những giống bình thường thì không ai dại gì nuôi cho tốn công tốn của, vì suốt đời của nó chỉ có mỗi việc hét tướng lên hoặc nói gió những câu vô nghĩa mà thôi. Người đời chỉ chọn nuôi những giống có tài nghệ tuyệt vời, tức có khả năng bắt chước nhái theo giọng người một cách tài tình mà thôi. Thường có ba giống Nhồng sau đây được các nghệ nhân trên thế

giới chọn nuôi trong nhà để dạy "nói":

1. Giống Greater Indian Hill Mynah (Gracula religiosa intermedia), thường được gọi tắt là Intermedia.

2. Giống Lesser Indian Hill Mynah (Gracula religiosa indica), thường được gọi tắt là Indica.

3. Giống Java Hill Mynah (Gracula religiosa religiosa), thường được gọi tắt là giống Religiosa.

Tên ba giống chim trên đây là do nhà Điểu học Linnaeus đặt ra. Ông là người đầu tiên có công sắp xếp một cách đầy đủ về họ của chim Nhồng. Và, những thuật ngữ của Linnaeus dùng, sau này được cả thế giới công nhận.

Tại Ấn Độ cả ba giống Nhồng trên thường được gọi chung một tên là GRACKLE.

Bây giờ, ta hãy tìm hiểu ba giống Hill Mynah trên ra sao :

1. CHIM GREATER INDIAN HILL MYNAH: *(Gracula religiosa indica)*:

Giống Nhồng này được các nhà Điểu học tìm thấy ở vùng Đông bắc Ấn Độ và dãy núi Hy Mã Lạp Sơn. Chúng cũng sống nhiều ở Burma, Thái Lan và nhiều nơi khác ở Đông Nam Á châu. Đây là giống chim có khả năng rất lớn trong việc nhái giọng người nên ai cũng chuộng nuôi.

Trước tiên, người ta nhận thấy Nhồng Greater Indian Hill Mynah có biệt tài bắt chước một số âm thanh tự nhiên trong hoang dã một cách tài tình. Trong câu nói gió của nó nghe rõ ràng tiếng gió hú, mưa rơi thác đổ, y như âm thanh ở ngoài thiên nhiên, chừng bắt chim con về nuôi, tập chúng "nói", và không ngờ chúng có khả năng lập lại đúng những gì chúng đã học hỏi được!

Giống chim Nhồng này có chiều dài trung bình là hai mươi sáu phân. Khi chim đã trưởng thành chúng có bộ lông màu đen có ánh sắc đỏ tía lấp lánh và xanh mướt. Ở vùng giữa bộ lông cánh có một dải màu trắng nên khi bay cũng như khi đậu, trông bộ lông chim có

vẻ tươi tắn xinh động hơn. Lông đầu thì ngắn với kết cấu mượt mà. Mỏ Nhồng giống như viên kẹo màu cam nhạt và mờ dần thành màu vàng ở chót đỏ. Đuôi Nhồng vuông và dài khoảng bảy phân. Đôi chân cao vừa phải cũng màu vàng như chân gà Tàu. Nét đẹp của con Nhồng thể hiện qua yếm thịt ở gáy và cổ của nó. Những yếm thịt này có hình dáng khác nhau ở mỗi giống, nên người đời căn cứ vào hình dáng khác biệt này để phân biệt giống Nhồng này với giống Nhồng khác.

Những mảng da trần núng nính đung đưa trên gáy cổ là những yếm thịt màu vàng nhạt sáng, một sự sâu đậm nhưng tạo được nét duyên dáng dễ nhìn với bộ lông màu đen ánh sắc trên toàn thân chim.

Những yếm thịt này bắt đầu trong một khu vực rộng bên dưới đôi mắt và trải rộng ra phía sau xung quanh đầu, bao phủ hầu hết phần thấp hơn của mặt nhưng không trải ra đến bên dưới của hàm dưới. Chiếm phần hẹp ở gáy cổ, các yếm thịt gần như đụng nhau ở phần sau của đầu, nhưng tách bạch nhau bởi một góc lông màu đen óng ánh nhỏ. Thật ra, có một đường đen nhánh chính giữa có thể dễ dàng nhận thấy được trải

ra từ đỉnh đầu đến gáy của chim Nhồng. Những cái lông đầu ngắn ngủn và óng ánh có vẻ như vươn tới cái đường chia cách hai yếm thịt màu vàng này. Yếm thịt hơi bị gián đoạn ở phía sau và bên dưới đôi mắt bởi một góc nhỏ lông màu đen.

Nhờ vào những yếm thịt màu vàng này mà đầu chim Nhồng như được ... dát vàng, trông vừa đẹp đẽ vừa sang cả.

Yếm thịt này phát triển chậm, tăng lên dần theo độ tuổi mỗi năm. Thường thì yếm thịt của chim Nhồng mái nhỏ hơn ở Nhồng trống. Chim nuôi trong lồng rộng lớn có khuynh hướng phát triển các nếp yếm lớn hơn chim nuôi trong lồng nhỏ.

Vì những yếm thịt ở khu vực mặt và cổ trần trụi nên chúng có thể khiến cho chim Nhồng mắc bệnh cảm lạnh khá nhiều. Đó cũng là lý do khiến Nhồng dễ bị chết bất đắc kỳ tử do bị gió độc, trong khi nhiều giống chim khác thì không vì đầu chúng được bao phủ lớp lông dày và kín.

2. CHIM LESSER INDIAN HILL MYANH: (Gracula religiosa indica):

Giống Nhồng này được tìm thấy nhiều ở các tỉnh vùng Nam Ấn Độ và ở Sri Lanka (Ceylon). Nhồng Lesser Indian Hill Mynah khả năng nhái được tiếng người tuy khá giỏi, nhưng không bằng giống vừa kể trên, vì vậy giá nó thường hạ hơn.

Có một thời, nhiều nước ham giá rẻ nên nhập về giống này nhiều, nhưng sau cùng lại không vừa lòng vì tài nghệ của nó nên càng về sau họ không còn mặn mà với chúng nữa.

Về dóc dáng thì chim nhỏ và trông mảnh khảnh hơn giống Nhồng Greater Indian Hill Mynah. Nó có chiều dài khoảng hai mươi bốn phân mà thôi.

Nếu so sánh với giống Greater trên thì giống Lesser Indian Hill Mynah này có chiếc mỏ khá nhỏ , yếu ớt, và đầu cũng nhỏ hơn. Trừ sự khác biệt này ra, các yếm thịt trên cổ chim cũng cho thấy một hình dáng khác nhau: thay vì gần gặp nhau ở phía sau cổ thì chúng lại vươn lên trên về phía chóp đầu theo hai hình chữ U

rõ rệt, với sự tách biệt rộng rãi.

Mặt khác, nếu quan sát kỹ, ta thấy thay vì có những vết lõm có lông nhỏ trong các yếm thịt phía sau và bên dưới đôi mắt, các lông mặt hoàn toàn ngắt quãng chúng.

Nhờ vào những sự khác biết rõ nét này mà ta mới phân biệt được giống Nhồng này với giống Nhồng khác không mấy khó khăn.

3. CHIM JAVA HILL MYNAH: (Gracula religiosa religiosa):

Giống Nhồng này được tìm thấy ở miền Nam Burma, Mã Lai Á và trên quần đảo Sumatra, Java, Bali cũng như Borneo...

So với hai giống Nhồng vừa kể, thì màu lông của Nhồng Java Hill Mynah không có gì khác biệt nhau. Có thể nói là sắc lông của chúng giống nhau như đúc.

Về chiều dài thì Nhồng Java Hill Mynah đo được khoảng hai mươi bảy, hai mươi tám phân, đuôi

của nó cũng khá dài so với giống Nhồng Greater, khoảng bảy, tám phân.

So với hai loại Nhồng vừa đề cập ở trên thì Nhồng Java Hill Mynah được coi là Nhồng lớn con nhất, trông bệ vệ nhất. Tuy nó có chiều dài hơn giống Intermedia có vài ba phân, nhưng nhờ nẩy nở về bề ngang nên trông lớn con hơn hẳn. Chim Nhồng này có chiếc mỏ dày và cái đầu to, trông nó có vẽ mạnh mẽ, thậm chí hung tợn.

Như giống Nhồng Lesser Indian Hill Mynah, yếm thịt được chia ra ở phía sau con mắt, nhưng nó không giống với chim này vì có những nếp da yếm trên gáy cổ, và khi chim ở vào tuổi trưởng thành thì những yếm da này phát triển còn rộng hơn.

Do chim Nhồng Java Hill Mynah thường được bán với giá cao hơn, và trên thị trường nó thường xuất hiện với số lượng ít. Đây cũng là lý do chính đáng khiến nhiều nghệ nhân thích tìm mua chúng, và giới thương lái có dịp tốt để... hốt bạc, để móc túi người mộ điệu.

Thật ra giống Nhồng Java Hill Mynah tuy có lớn con, nhưng tài nghệ bắt chước giọng của nó cũng không hơn giống Greater Indian Hill Mynah bao nhiêu, nhưng nhiều người đã cố tình thêu dệt chung quanh nó những huyền thoại, cho đây là giống Nhồng có khả năng bắt chước nhái giọng người giỏi nhất, lại có giọng "nói" lớn nhất.

Có điều phải công nhận là giống Nhồng Java Hill Mynah có cách phát âm rất rõ ràng, nếu được chủ nuôi dạy kỹ.

Có điều chúng tôi cũng xin được lưu ý qúi vị, là trên đời còn có một giống Nhồng khác rất lớn con mà nhiều người ưa nhầm lẫn với giống Java Hill Mynah đó là chim NIAS ISLAND MYNAH (Gracula religiosa robusta). Đây là giống Nhồng to lớn được tìm thấy ở West Sumatra, có chiều dài khoảng ba mươi lăm phân, với cái đầu thật to và có cái mỏ dày mạnh khỏe. Nhồng NIAS ISLAND MYNAH này có khả năng "nói" giỏi, nhưng tiếc là chúng rất hiếm, nên dù được nhiềungười hâm mộ, nhưng số người được nuôi không được bao nhiêu.

Tóm lại, trên thế giới có nhiều loại Nhồng, nhưng ba giống Nhồng mà chúng tôi giới thiệu trên đây được nuôi phổ biến sâu rộng, do chúng có khả năng bắt chước được giọng người rất giỏi, và chúng không đến nỗi quá hiếm hoi trên thị trường chim "nói".

Chim Nhồng của ta thường là giống Greater Indian Hill Mynah, vốn có gốc từ Ấn Độ, Thái Lan và vùng Đông nam Á châu. Nhồng của ta dễ nuôi, dáng vóc trung bình, và có khả năng nhái giọng rất giỏi.

Với thế giới thì nguồn chim Nhồng chủ yếu là mua từ Ấn Độ, thứ đến là Thái Lan và một số ít quốc gia lân cận đó.

Loài Nhồng Lesser India Hill Mynah xuất hiện nhiều ở Sri Lanka và ở vùng Tây nam Ấn Độ, xa tận mười bảy độ vĩ bắc. Còn giống Nhồng Java Hill Mynah được phân bố ở vùng rộng lớn hơn nhiều. Người ta tìm thấy chúng ở một số vùng của Tây Ấn Độ và Hy Mã Lạp Sơn, từ Kumaun đến Nam Trung Quốc, bao gồm cả vùng Hải Nam. Ở Đông Dương xa về phía nam như Mã Lai Á, Sumatra, Borneo, Java, Andaman và

đảo Nicobar, cũng như các đảo nhỏ hơn trong vùng này như Palawan, Bali, Sumbawa, Flores, Pantar và quần đảo The Lesser Sunda. Chúng được giới thiệu và được nuôi rộng rãi trên đảo Christmas ở Ấn Độ Dương và trên đảo Oahu (Hạ Uy Di).

Sự khác nhau dễ thấy nhất giữa ba giống Nhồng dưới đây (hình) là kích thước của chúng: Giống Lesser India Hill Mynah nhỏ con hơn giống Greater Indian Hill Mynah; và cả hai giống này lại nhỏ hơn giống Java Hill Mynah. Ngoài ra, ta có thể quan sát những dấu vết khác nhau của chúng ở trên đầu...

Giống nhồng LESSER INDIA HILL MYNAH

Giống nhồng GREATER INDIA HILL MYNAH

Giống nhồng JAVA HILL MYNAH

Trên đây là vùng phân bố sinh sống của các giống Nhồng:

A : giống Gracula religiosa indica.
B : giống Gracula religiosa peninsularis.
C : giống Gracula religiosa intermedia.
D : giống Gracula religiosa palawensis.
E : giống Gracula religiosa ptilogenys.
F : giống Gracula religiosa adamanensis
G : giống Gracula religiosa robusta.
H : giống Gracula religiosa batuensis.
I : giống Gracula religiosa religiosa.
J : giống Gracula religiosa venetara.
K : giống Gracula religiosa mertensi.

MUỐN DẠY CHIM NHỒNG "NÓI" PHẢI NUÔI NHỒNG CON

Trong việc thuần hóa chim rừng nói chung, và nuôi các giống chim biết nói, cũng như chim thả trong nhà, trong vườn, ông bà ta có kinh nghiệm là nên nuôi từ chim non, bắt về từ trong tổ. Điều này rất đúng, ta nên bắt chước.

Chim con bắt từ tổ về, chúng còn non ngày tuổi, chưa tự biết ăn mồi mà sống, và nhất là chưa hề biết... sợ người, vì vậy thuần hóa chúng rất dễ. Khi chim đã lớn khôn, chúng tỏ ra thân thiện ngay với chủ nuôi và mọi người chung quanh. Nếu sự tiếp xúc giữa

người và chim càng ngày càng gắn bó thì mối quan hệ càng khăng khít, nhờ đó mà chim dạn dĩ và phát triển tài năng của nó (hót hay nói) được dễ dàng và sớm hơn.

Nói riêng về con Nhồng cũng vậy, ta nên nuôi từ Nhồng con, dưới một tháng tuổi mới tốt.

Ở nước ta, từ Nam chí Bắc, mùa sinh sản của các loại chim bắt đầu từ giữa mùa xuân cho đến tháng đầu đông mới chấm dứt. Trong mùa sinh sản của chim, ở các chợ chim đều có chim con bày bán: vài tuần tuổi có, mà một hai tháng tuổi cũng có. Chim càng non ngày tuổi thì khờ dại, tuy nuôi nấng có phần nào vất vả, khó khăn, nhưng lớn lên chim mau "khôn", dạn dĩ với người nên dễ tập luyện về sau này.

Với những chim lớn tháng tuổi, đừng nói chi chim bổi mà ngay chim chuyền cũng đã khó thuần hóa, vì chúng đã quen sống với đời sống tự do trong rừng sâu núi thẳm, nên không dễ gì quen được với môi trường sống quá chật hẹp trong chiếc lồng tre hay mây chật chội! Nhốt vào lồng, chim hễ thấy người đến gần là

sợ.

Chim con tất nhiên giá đắt hơn chim bối, nhưng với chim biết "nói" như Nhồng thì chỉ nuôi từ chim con mới có lợi mà thôi. Nói rõ ra, Nhồng chỉ biết tập "nói" từ tháng tuổithứ năm, thứ sáu mà thôi. Nếu để qua cái tuổi này mới bắt về nuôi thì ta không cách nào tập chúng "nói" được cả. Ngay những người nuôi Nhồng từ chim con lên, mà khi chim ở vào tuổi học nói mà mình không quan tâm chú ý đến việc luyện tập thì con Nhồng đó cũng "hư" luôn, sau này dù chuyên cần và khéo léo đến đâu trong việc tập luyện ta cũng không tài nào giúp cho chim đó... mở miệng "nói" được! Ngược lại, nếu ta biết cách tạo cho chim vào nề nếp sớm, rồi dạy cho chim "nói" đúng vào tuổi của nó thì nó có thể tiếp thu được bài học đến ba bốn năm sau, và học được rất nhiều câu.

Do nước ta có Nhồng sinh sống nên vào mùa sinh sản của chúng, người nuôi chỉ việc đến các khu chợ chim hay các gian hàng bán chim kiểng tha hồ chọn lựa Nhồng con về nuôi. Đó là một điều vô cùng may mắn mà thiên nhiên đã ưu đãi cho ta, nhưng tiếc

thay nhiều người chơi chim lại không biết đến điều đó.

Bạn có biết chăng, hiện nay có nhiều nước trên thế giới do trong lãnh địa của họ không có giống Nhồng sinh sống, nên họ phải nhập Nhồng con từ xứ khác về. Như vậy vừa phải mua với giá cao, và không dễ gì có được con chim non ngày tuổi về nuôi như chúng ta vậy.

Này nhé, Nhồng con tuy được lấy đi từ khỏi tổ khoảng ba tuần tuổi, nhưng các Nhồng con đó được vận chuyển ra nước khác bằng tàu gần lắm cũng mất vài tuần mà xa cũng cả tháng mới tới. Chim con được nhốt trong những chiếc thùng dài và rộng, các mặt bên là lưới kẽm cho thông thoáng giúp chim khỏi ngạt thở, vì các thùng đó được xếp trong các đống hàng hóa khác. Hằng ngày chúng được thương lái cho ăn bằng tay nên cũng quen dần với người. Thức ăn chủ yếu là gạo rang, cá thái nhỏ và rau xanh được nấu chín. Một người nuôi chim con chuyên nghiệp có thể đảm trách cho chim Nhồng con ăn mỗi ngày được vài trăm con.

. Đến giờ ăn, chim con được tụ tập lại, chúng

đòi ăn bằng những tiếng kêu khàn khàn phát ra từ cổ họng nhỏ xíu của chúng. Chúng thích được cho ăn bằng tay, và dạn dĩ trèo lên cánh tay của người cho ăn, hoặc đậu trên gối, trên đầu và vai nữa. Con nào đang được đút mồi thì yên lặng rồi rướn cao cổ lên để nuốt lấy thức ăn một cách ngon lành...

Chim con đến bờ đến bến, thường đã sáu bảy tuần tuổi, nhưng chắc gì đã sớm được đến tay người nuôi. Vì vào tay nhà nhập khẩu, chúng còn bị kiểm tra sức khỏe, ít ra cũng vài ba tuần , sau đó mới đến tay người muốn nuôi chúng.

Đến lúc này tuy con chim mạnh khỏe thật, nhưng dù sao chúng cũng khó lòng chấp nhận ngay được với môi trường sống mới, tạo nên cái khó cho người nuôi dưỡng chúng...

Chúng ta dễ dàng mua được chim con vài ba tuần tuổi mà nuôi. Với những chú chim còn quá non tuổi này thường rất yếu ớt, ngoài những lúc đói khát há choạc mỏ đòi ăn, những lúc khác chúng chỉ biết chúi đầu vào nơi ấm áp mà ngủ ngon lành.

Do Nhồng khó phân biệt được trống mái, nhưng

không phải vì vậy mà khi mua không có sự chọn lựa. Trái lại, chúng ta cần phải chọn lựa thật kỹ: nên chọn những con chim có sức vóc khỏe mạnh, thường há mỏ đòi ăn; nên quan sát kỹ các bộ phận trên mình như mắt, mỏ, cánh, chân... xem có bị thương tật gì không. Cần phải khắt khe tối đa với chính mình trong việc chọn lựa này, như vậy sau này mới có con chim vóc dáng tốt mà nuôi. Ngược lại, nếu ta thờ ơ trong việc chọn lựa thì sau này có thể chuốc lấy sự ân hận, và như thế là đã quá muộn.

Ai cũng biết nuôi Nhồng là để dạy "nói", và giá trị con Nhồng cao hay thấp là cũng ở tài nghệ nhái giọng này. Nhưng, dù con Nhồng có biệt tài "nói" giỏi đến đâu đi nữa mà vóc dáng của nó quá xấu xí thì giá trị cũng bị giảm sút. Vì rằng nuôi Nhồng cũng với mục đích làm chim kiểng nữa, chứ không chỉ khai thác tài "nói" của nó không thôi.

Nếu trong tay có con Nhồng "tài sắc" lưỡng toàn thì chắc ai cũng thích thú.

Nuôi Nhồng còn non ngày tuổi đòi hỏi người nuôi phải có chút kiên tâm trì chí trong việc chăm sóc

và nuôi nấng chúng. Có thể nói người nào chịu khó chăm sóc thì người đó gặt hái được nhiều thành công.

Nuôi chim con cũng chẳng khác gì nuôi... con mọn, cũng phải "nâng như trứng, hứng như hoa" mỗi khi cho ăn uống và ngủ ngáy. Nhưng, công việc này đâu có đòi hỏi thời gian quá lâu, chỉ độ vài tuần là nhiều. Vì khi chim con đã tự biết ăn uống (ngoài bốn tuần tuổi) thì ta đâu còn vất vả trong việc chăm lo cho chúng nữa!

Chim con đã biết ăn uống thì ta nên cho chúng sống vào nền nếp ngay: mỗi con Nhồng được nuôi riêng một lồng để chúng sống xa cách nhau, quen dần với nếp sống đơn độc, có như vậy sau này mới dễ tập "nói".

Tóm lại, nuôi Nhồng để dạy "nói" ta phải nuôi từ Nhồng con, con non ngày tuổi. Những chim chuyền dù là mới năm sáu tháng tuổi, dù bắt về nuôi riêng, dù có chế độ nuôi dưỡng và huấn luyện đặc biệt, chúng chỉ biết nói gió mà thôi. Ta nên thả những chim lớn ngày tuổi này trở về rừng để chúng tiếp tục sinh sản...

Két

Nhồng

Sáo

CÁCH CHỌN LỰA CON NHỒNG KHỎE MẠNH

Nuôi Nhồng, ai cũng muốn có con Nhồng mạnh khỏe, vì Nhồng không bệnh tật thì lúc nào cũng phởn phơ lanh lợi lại phát triển tài nghệ đến nơi đến chốn được. Những con Nhồng bệnh thì cả ngày cứ rụt cổ đứng trên cầu thì ai mà ưa?

Khi mua Nhồng tại chợ chim hay do người khác nhượng lại, ngoài việc đánh giá tài nghệ của nó, ta cũng phải biết cách chọn lựa để có một con chim khỏe mạnh mà nuôi, như vậy mới tăng phần thú vị hơn lên.

Vậy, phải căn cứ vào những tiêu chuẩn nào để biết con Nhồng khỏe mạnh, không bị bệnh tật ?

Đây là những điều qúi vị cần biết để chọn lựa mà không sợ lầm:

❐ Trước hết, ta nên quan sát kỹ bộ lông trên mình chim: Với con Nhồng khỏe mạnh thì bộ lông trên mình chúng lúc nào cũng sạch sẽ mướt mát và có nhiều ánh sắc. Cả hai cánh không có một cọng lông bay (lông đại vũ) nào bị gãy, cũng không có một túm lông nào trên khắp mình nó bị trần trụi, nhất là phần lông đầu và cổ. Những chim có bộ lông xơ xác, khô khốc hoặc trụi lủi, thậm chí còn dơ bẩn lấm lem, lông cánh thì dòn gãy là những chim bệnh, ốm yếu ta không nên chọn nuôi, vừa tốn tiền vừa tốn hao công sức.

❐ Với con Nhồng khỏe mạnh thì đôi chân lúc nào cũng sạch bóng, trơn tru; các ngón và móng chân cũng sạch và mọc ngay thẳng đều đặn. Còn chim bệnh thì chân dơ bẩn, khô khốc, đôi khi còn sần sùi, các vảy sừng của chân và các ngón không nằm phẳng mà như muốn bong ra... Những chim có ngón bị biến

dạng một cách xấu xí hoặc cụt ngủn, ta cũng nên từ chối đừng mua.

❐ Nhìn động thái chung mà thấy con Nhồng có cặp mắt lúng liếng lanh lẹ, mọi cử chỉ vừa lanh lẹ vừa sống động, qua sự liếc nhìn, qua sự bay nhảy tự nhiên là con chim sung sức đáng được chọn nuôi. Nhồng bệnh thì lúc nào cũng muốn đứng yên một chỗ, với đôi mắt nhắm nghiền như ngái ngủ, hình như nó không muốn quan tâm để ý đến mọi sự việc xảy ra chung quanh môi trường sống của nó, là con chim đang suy, dù có bán giá rẻ cũng không nên mua.

❐ Những con Nhồng lúc nào cũng thích hoạt động, không chịu đứng yên một chỗ, nó quan sát chung quanh với vẻ tò mò thích thú, đó là nhồng khỏe mạnh ta nên chọn nuôi. Còn những con chim cả ngày chỉ thích đứng yên một chỗ, thỉnh thoảng lại chúi mỏ vào mình để rỉa lông tỉa cánh, chứng tỏ lúc nào nó cũng ngứa ngáy, bứt rứt không yên, đó là những con Nhồng đang bị loại ký sinh rận mạt tấn công. Chim như vậy thì ốm yếu không nên nuôi.

❐ Những con Nhồng có đôi chân bị sưng phù do bị sùng, đi đứng phải nhảy lò cò khó khăn cũng nên loại bỏ.

❐ Ta cũng nên quan sát phân chim ra sao, nhờ đó mà biết được chim mạnh hay chim đang bệnh. Với những chim có phân màu xanh, phân có lẫn máu, hoặc trắng như phân cò là chim đang có mầm bệnh nặng ta không nên chọn nuôi. Phân chim mà có lẫn bọt nước cũng không tốt. Với chim mạnh khỏe thì phân chúng khô ráo, và mỗi lần bài tiết chúng không cần phải cố rặn ra, không phải ráng sức lực. Tốt hơn hết là ta nên bắt Nhồng cầm ở tay để quan sát đám lông chung quanh hậu môn nó xem sao. Nếu đám lông chung quanh hậu môn chim sạch sẽ khô ráo là chim mạnh, còn ngược lại, nếu đám lông này bẩn thỉu và ướt mẹp, hoặc có chất dính là chim bị bệnh.

Quí vị đã từng nuôi chim lâu năm chắc ai cũng biết, nuôi một con chim bệnh vừa tốn tiền thuốc men, lại vừa tốn nhiều công sức, mà kết quả lại thường nằm ngoài ước muốn của mình. Chính vì vậy mà ở nước ngoài, ngay cả các nước tiên tiến có sẵn thuốc đặc trị

cho chim, khi chim bị bệnh họ cũng khuyên nên bỏ đi đừng tiếc! Tiền thuốc thì không đáng bao nhiêu, nhưng công lao bỏ ra để nuôi chim bệnh mới là đáng kể! Chính vì lẽ đó, chúng tôi khuyên qúi vị nên chọn những chim khỏe mà nuôi...

CƠ THỂ CỦA NHỒNG

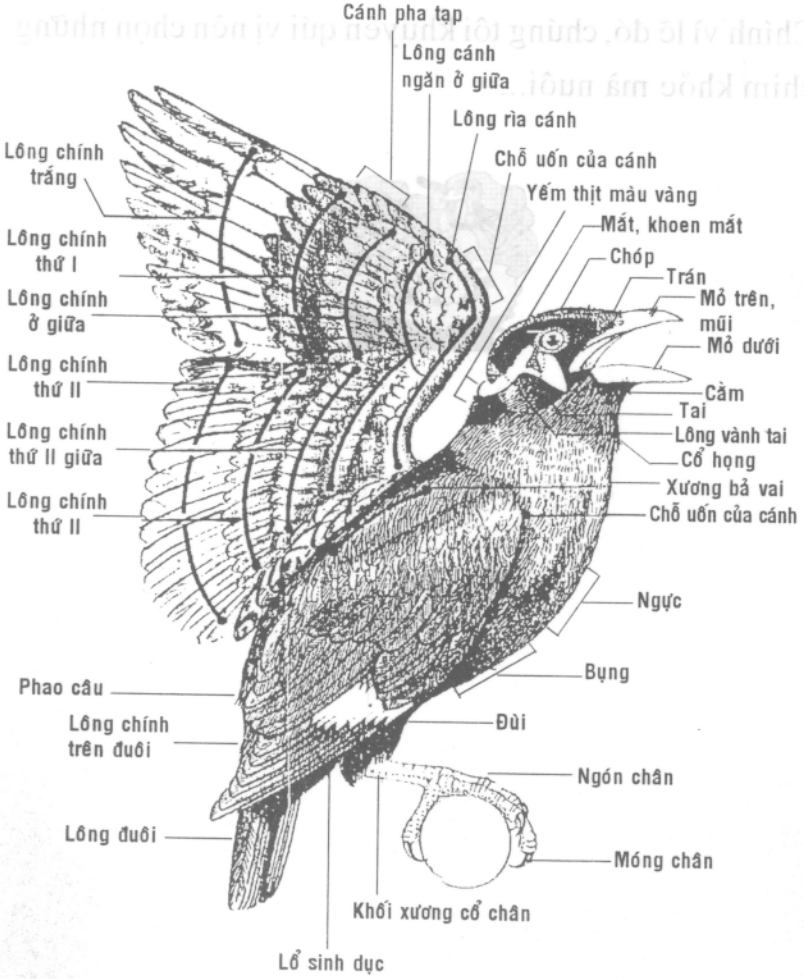

CÁCH PHỎNG ĐOÁN TUỔI CỦA NHỒNG

Mục đích của việc nuôi Nhồng là để tập cho chúng "nói", con nào càng "nói" được nhiều câu càng có giá trị nhiều hơn, quí hơn. Mà muốn được vậy thì điều kiện cần thiết là phải chọn nuôi từ lúc Nhồng còn non ngày tuổi.

Vì như ai cũng biết, vào tháng tuổi thứ sáu đến tháng tuổi thứ tám là Nhồng bắt đầu biết tiếp thu mạnh những âm thanh lạ mà nó nghe được để nhái lại đúng giọng như vậy. Vì vậy, chủ nuôi lợi dụng thời gian qúi báu này để tập cho Nhồng nhái giọng, qua những câu

mà mình dạy cho nó "nói".

Để qua đi tháng tuổi thứ tám thì dạy cho Nhồng "nói" được sẽ hết sức khó khăn. Dù có dạy mười con thì may ra cũng chỉ được vài ba con "nói" được, nhưng chỉ được vài từ là nhiều. Ông bà xưa cho trường hợp này là do... con Nhồng đó đã "cứng lưỡi" (?). Tất nhiên, nếu Nhồng đã được một năm tuổi thì chỉ còn cách nuôi làm kiểng cho vui, chứ không tài nào tập cho chúng "nói" được nữa!

Nước ta là... xứ của Nhồng, nên đến mùa sinh sản của chúng, từ tháng tư đến tháng mười Âm lịch, Nhồng con được bày bán rất nhiều ở các chợ chim, người nuôi tự do tha hồ chọn lựa. Chim vài ba tuần tuổi cũng có, một tháng tuổi cũng có; nghĩa là chim con chưa giập bọng cứt cứ nằm một chỗ há choạc mỏ đòi ăn, hoặc Nhồng ngoài tháng tuổi đã khôn ngoan tự biết đến cóng ăn mồi đều được thương lái bày bán ở chợ chim cả.

Người nuôi chim nào cũng biết hễ nuôi chim càng nhỏ ngày tuổi thì sau này chúng mau "khôn", tức

là dạn người, dễ tập vào nề nếp mà dạy bảo. Còn nuôi chim lớn ngày tuổi, độ một hai tháng thì chúng chỉ khôn ... theo kiểu rừng; nghĩa là nhát người, sau này hơi khó tập luyện. Nhưng, nuôi chim càng non thì càng vất vả trong việc dưỡng nuôi, vì suốt ngày phải ủ ấm, phải đút mồi, nếu chăm sóc không chu đáo thì con chim giá hơn năm phân vàng có thể bị chết vì đói lạnh. Trong khi đó, với chim một hai tháng tuổi thì đỡ công nuôi nấng chăm sóc hơn, vì chúng tự lo sống được...

Nghệ nhân nước mình và những nước có nhiều Nhồng sinh sống như Thái Lan, Ấn Độ v.v... thì sướng vậy, nhưng với nước phải nhập khẩu Nhồng về nuôi thì đây là vấn đề thiên nan vạn nan đối với người nuôi Nhồng. Ta cũng nên biết qua việc này để thấy rõ được sự ưu đãi của thiên nhiên đối với ta ra sao. Từ khi được chở bằng tàu ở hải ngoại đến, bầy Nhồng con đã được khoảng hai tháng tuổi rồi. Chúng còn bị tập trung lại để chờ kiểm dịch (yêu cầu đối với tất cả các loại chim được nhập khẩu về) cũng phải mất thêm ba tháng nữa. Như vậy khi con Nhồng đến tay người mua thì chúng đã năm, sáu tháng tuổi rồi. Nhồng ở tuổi này trông nó

chẳng khác gì Nhồng lớn, với người mới nuôi Nhồng lần đầu chưa có kinh nghiệm thật khó lòng đoán biết được nó là Nhồng con mới lớn hay là Nhồng bổi ở ngoài rừng mới được bắt về! Sự lầm lẫn này nếu để xảy ra thì rất tai hại, vì nếu mua phải con chim bổi thì chỉ còn cách phóng sanh nó vào rừng để sinh sản tiếp, vì sự tiếp thu trong đầu nó không còn, ngay các câu nói gió của nó cũng đã bị cố định, không còn khả năng nhái được âm thanh nào mới mẻ nữa!

Có 4 phương pháp sau đây để ta phỏng đoán được tuổi Nhồng, nhất là Nhồng dưới một năm tuổi:

1. QUAN SÁT LÔNG NON

Nhồng con thường được bao phủ trên mình một lớp lông non. Lớp lông này chỉ được thay lần đầu khi Nhồng bước qua tháng tuổi thứ sáu (con nào thay lông trễ là đến tháng thứ tám là cùng). Lông non trông bề ngoài mờ đục, màu xam xám, không chút ánh sắc và không gọn gàng nằm xếp lớp với nhau, trái lại còn bù xù nữa. Tóm lại, lớp lông non của Nhồng con trông không tươi tắn và hấp dẫn. Mua những con Nhồng có

bộ lông non này về nuôi để tập cho chúng "nói" thì tuyệt.

2. QUAN SÁT LÔNG ĐÃ THAY:

Lông đã thay được gọi là lông lớn. Khi trên mình Nhồng đã có lông lớn bao phủ là coi như nó đã ở vào tháng tuổi thứ sáu trở lên, cho nên phải gọi nó là chim lứa chứ không gọi là chim con được. Lông đã thay thì mướt mắt, có ánh sắc, màu đen lẫn với màu xanh lá và đỏ tía. Lớp lông mới không xù lên mà nằm sát vào mình, lại gọn gàng và trông mềm mại. Với con Nhồng đã thay lông lớn, nếu chỉ căn cứ vào phần lông này thôi thì ta dễ lầm chim sáu tháng, bảy tháng tuổi với chim một vài năm tuổi, vì màu lông của chúng không có gì khác nhau.

3. QUAN SÁT MÀU MỎ CỦA NHỒNG:

Mỏ Nhồng màu cam nhạt và chót mỏ có màu vàng ửng đỏ. Chim dưới sáu tháng tuổi có màu đỏ lợt hơn chim đã trưởng thành.

4. QUAN SÁT YẾM THỊT:

Chúng ta cần biết, hễ Nhồng càng già thì yếm thịt trên cổ nó càng lớn thêm. Với Nhồng con sáu tháng tuổi trở xuống thì da chung quanh cổ nó (tức yếm thịt) trần trụi và ôm gọn vừa vặn ở gáy. Chim trên sáu tháng tuổi có dấu hiệu xù lên ở da cổ, và từ màu vàng chanh trở nên màu vàng cam. Khi Nhồng trên một năm tuổi thì nếp da thụng xuống cổ...

Tóm lại khi đoán số tháng tuổi của Nhồng để chọn nuôi, ta nên phối hợp cả bốn phương pháp trên đây thì mới có kết quả chính xác được. Biết được số tuổi của chim là điều vô cùng quan trọng đối với người mua, vì nếu mua lầm con chim Nhồng trên tám tháng tuổi, hoặc hơn năm tuổi thì chỉ có việc... phóng sanh chúng vào rừng mà thôi. Thử hỏi nuôi Nhồng già thì đâu có ích gì...

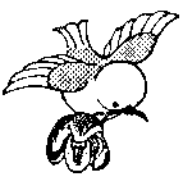

KIỂU LỒNG NUÔI NHỒNG

Chim Nhồng có thân hình tương đối lớn, lại là con chim đẹp, quí, nuôi làm kiểng cũng tuyệt, nên ta phải chọn cho nó một kiểu lồng thích hợp để tạo được nét mỹ quan, ai nhìn cũng thích.

Con chim khi đã chịu sống trong môi trường chật hẹp thì nuôi trong cỡ lồng nào, kiểu lồng ra sao nó vẫn ở được cả. Nhưng, kinh nghiệm cho thấy, nuôi Nhồng với chiếc lồng chật chội không tốt. Thả Nhồng trong một cái lồng lớn nhất, nó cảm thấy thích thú nhiều hơn.

Giống này không đi mà nhảy lò cò, nó thích nhảy từ cầu đậu này sang cầu đậu khác, vì vậy lồng nuôi Nhồng phải đủ rộng để nó được thích thú chuyền qua chuyền lại bên trong. Nếu được vận động thoải mái, con chim sẽ sung sức. Ngược lại, nếu bị nhốt trong chiếc lồng chật hẹp, khó lòng xoay trở, Nhồng bị bó buộc đứng yên một chỗ trên cầu đậu, và lúc nào trông nó cũng ở trong trạng thái ngái ngủ, đầu rúc vào cánh thật tội nghiệp.

Nếu được nuôi thả trong một căn phòng rộng rãi, phòng ăn, phòng ngủ, hay phòng khách của gia đình, Nhồng sẽ có cơ hội bay tới bay lui thỏa thích. Chúng sẽ sà xuống đậu trên đầu, trên vai, trên tay chủ nuôi để nũng nịu, hoặc để đón nhận thức ăn. Và tối lại, ta có thể tập cho chúng có thói quen ngủ trong một cái lồng nhỏ, đặt vào một nơi cố định như trên nóc tủ, hoặc trên một chiếc bàn nhỏ kê sát góc phòng... Đây là cách nuôi Nhồng mà ở nước ngoài thường áp dụng.

Ông bà ta xưa nuôi Nhồng bằng những chiếc lồng lớn, nếu là hình khối vuông thì bề cạnh ít lắm cũng sáu tấc, còn nếu là hình khối chữ nhật thì chiều

ngang cả thước đến sáu bảy tấc.

Với một cái lồng to, rộng như vậy tất nhiên phải dựng trên những chân gỗ khá cao, độ năm sáu tấc mới vững chắc và tạo được nét đẹp hài hòa.

Đáy lồng và các vách chung quanh được bao bọc bằng lưới kẽm với mắt nhỏ độ một phân vuông hay hình mắt cáo. Trên nóc được "lợp" bằng thiếc với mái cong nhái theo kiểu cách đền đài cung điện xưa.

Bên trong lồng thường được trang trí bằng vài cầu đậu, đặt cái thấp cái cao, hoặc trên cùng một đường thẳng, nhưng cách xa nhau để Nhồng chuyền qua chuyền lại dễ dàng. Với lồng nuôi rộng rãi, ta có thể đặt vào trong một cành cây khô giả làm cây giả, tạo nên cảnh sống động dễ nhìn. Tất nhiên, ngoài cầu đậu ra, ta còn đặt cóng thức ăn nước uống nữa...

Ngày nay, ở thôn quê, nhiều người cũng làm những kiểu lồng rộng rãi như vậy cho Nhồng. Ở thành thị, do cửa nhà chật hẹp, Nhồng chỉ được nuôi trong những chiếc lồng nhỏ, có kích thước như lồng chim Khướu là cùng.

Ai cũng biết, giống chim Nhồng chịu lạnh rất dở, lại dễ bị chết vì trúng gió độc, vì vậy ban đêm, nhất là trong mùa mưa bão, ta nên giúp Nhồng được ngủ ấm áp.

Trong đời sống hoang dã, vào mùa nắng ráo Nhồng cũng thích đậu trên các cành cây bên trên có lá che phủ kín đáo để ngủ trong các hốc cây, trong các kẹt, các hốc của núi đá vôi... Còn nuôi thả trong nhà chúng cũng thích rúc mình dưới tờ báo, một cái hộp, hay một bao giấy nào đó mà ngủ.

Còn nuôi trong lồng, ta nên đặt sẵn một cái hộp gỗ hình chữ nhật giống như chiếc ổ đẻ của chim Yến Phụng để tối lại Nhồng chui vào đó mà ngủ cho ấm áp. Nằm trong cái hộp gỗ này thì dù bên ngoài trời có mưa to gió lớn Nhồng cũng không đến nỗi bị chết vì lạnh.

Nhiều nghệ nhân nghĩ đến việc đặt một cầu đậu gần nóc lồng, và dùng ván hay tôn vây kín phần trên của các vách lồng để tối lại Nhồng lên đó đậu ngủ được ấm áp. Tất nhiên phần vách đóng kín phía

trên chỉ cần cao khoảng vài mươi phân, bên trên đã có sẵn mái lồng che khuất nên chỗ Nhồng ngủ lúc nào cũng được kín gió.

Nếu nuôi trong chiếc lồng có chiều rộng vừa phải, tối lại, ta có thể dùng vải bố hoặc tấm ni lông che chắn chung quanh theo kiểu áo lồng, cũng giúp Nhồng ngủ được no giấc vì không bị gió lạnh ập vào.

Trong trường hợp di chuyển được không mấy khó khăn, thì mỗi tối ta nên đem lồng nuôi Nhồng vào nhà cho kín gió.

Tóm lại, ta nên đặt lồng nuôi Nhồng vào nơi không có gió lùa, gió độc, và ban đêm nên tìm đủ mọi cách giúp Nhồng ngủ nghê được ấm áp. Có như vậy Nhồng mới khỏe mạnh và sống thọ được.

THỨC ĂN DÀNH CHO NHỒNG

Trong đời sống hoang dã, thức ăn chủ yếu của Nhồng là các loại trái cây chín có vị ngọt. Ở rừng thì thức ăn này dễ kiếm mà Nhồng cũng tỏ ra khoái khẩu nữa. Cách ăn của Nhồng là nuốt chứng từng miếng một, cho nên khi gặp thức ăn quá to không vừa miệng, chúng cũng khôn ngoan biết dùng chiếc mỏ cứng của mình mổ ra thành những miếng nhỏ cho dễ nuốt.

Như chúng ta đã biết, trái cây chứa nhiều nước và một lượng nhỏ chất xơ khó tiêu hóa được. Trái cây tuy chứa nhiều chất đường và một số vitamine nào đó,

nhưng không có giá trị về thực phẩm. Cho nên nếu phải sống chủ yếu bằng trái cây thì mỗi ngày Nhồng phải tiêu thụ một lượng trái cây rất lớn mới đủ chất bổ dưỡng cần thiết để nuôi sống nó.

Kinh nghiệm cho thấy con Nhồng nào chỉ được nuôi sống bằng trái cây không thôi, dù là loại trái cây đắt tiền thì sớm muộn gì cũng có dấu hiệu thiếu hụt chất bổ dưỡng: Nhồng trở nên suy sức, ốm yếu và chậm phát triển về khả năng hót cũng như "nói". Với những con Nhồng ăn uống thiếu chất này nên cấp thời bổ sung thức ăn có nhiều protein như tim bò, thịt bò, một số côn trùng như sâu tươi, trứng kiến, cào cào, và phải tăng cường thêm vitamine và muối khoáng nữa. Lúc nào con Nhồng trở lại sức khỏe bình thường thì ta hãy cho nó một khẩu phần có chất bổ dưỡng ít lại.

Có điều đáng nói là đối với Nhồng nuôi tại nhà, việc cho ăn thịt hay côn trùng... cần phải tập từ từ, vì có nhiều chim từ chối thức ăn lạ này. Có nhiều con Nhồng lần đầu gặp sâu rất sợ, tìm cách né tránh, nhưng dần dần nó cũng quen đi và biết mổ ăn.

Thường thì các loại côn trùng như sâu tươi, dế, cào cào rất bổ dưỡng vì chúng rất giàu chất béo, thế nhưng nếu ta cho chim ăn quá nhiều côn trùng quá cũng có thể có hại cho chim, vì chúng chứa nhiều chất không có lợi cho việc tiêu hóa của chim.

Nuôi Nhồng người ta kỵ cho ăn nhiều chất béo, vì đây là nguyên nhân khiến con Nhồng béo phị. Một khi con chim đã quá mập thì mọi sinh hoạt của nó kém cỏi, kể cả việc phát triển khả năng hót và "nói", đó là sự thất bại của những ai muốn nuôi Nhồng.

Như vậy, sống ngoài thiên nhiên, Nhồng cũng là giống chim thích ăn tạp như đa số các giống chim rừng khác. Chỉ trừ một điều là Nhồng không thích ăn các loại hột mà thôi. Thức ăn hột không thích hợp với bộ máy tiêu hóa của nó.

Nuôi nhốt trong lồng, tùy theo điều kiện và khả năng của mỗi nhà, Nhồng được chủ cho ăn những khẩu phần khác nhau.

Theo cách cho ăn của ông bà mình ngày xưa thì khẩu phần của Nhồng rất đơn giản: cơm nóng trộn

với ớt tươi hay khô, và cho ăn mỗi ngày ba bữa đúng vào giờ ăn của gia đình. Nghĩa là tới bữa mình ăn thì cho Nhồng ăn một ít trái cây chín, chủ yếu là đu đủ chín và chuối sứ chín. Mỗi lần ăn, Nhồng có thể ăn hết nửa trái chuối.

Được ăn cơm nóng Nhồng tỏ ra thích khẩu, nó ăn có thể được lưng chén, tất nhiên một phần nhỏ trong đó bị cái mỏ Nhồng hất vung vãi khắp nơi.

Cho Nhồng ăn cơm thì phải làmvệ sinh lồng hằng ngày, nếu không thì ruồi nhặng sẽ rủ nhau bu đến, vì vậy, các nghệ nhân nuôi Nhồng ngày nay mới tự chế ra loại thức ăn khô với công thức sau:

- 01 kg tấm gạo loại tốt.
- 10 trứng gà tươi (hay vịt) dùng cả lòng trắng.
- 800grs ớt tươi bằm nhỏ hay xay nhỏ.
- 02 muỗng cà phê đường cát.
- 01 muỗng cà phê muối ăn.
- 02 muỗng canh bột xương và bột sò.

Cách pha chế như sau:

Rang tấm gạo cho vàng, vẫn để chảo trên bếp với lửa riu riu, sau đó trộn ớt vào để ớt tấm vào tấm. Đảo đều cho đến lúc hỗn hợp này bớt nhão, rồi trộn trứng, đường cát, muối vào độ mười phút, sau đó đem ra nắng phơi khô. Cuối cùng trộn bột sò vào hỗn hợp trên cho thật đều để cho chim ăn dần...

Thức ăn khô này có nhiều tiện lợi: trộn một lần mà cho chim ăn được nhiều ngày - Nhồng ăn thức ăn khô này rơi vãi ra ngoài không nhiều - phân tốt bớt hôi hám, có thể vài ngày làm vệ sinh lồng nuôi một lần cũng được.

Nếu nuôi ít Nhồng thì ta nên pha chế thức ăn khô này với số lượng ít lại. Hơn nữa, tuy thức ăn khô có thể để dành được lâu, nhưng nếu bảo quản không tốt vẫn có thể bị mốc. Do đó, quí vị nên chế biến với số lượng vừa phải, đủ cho chim ăn trong vài tuần là tốt nhất.

Nếu trái mùa ớt, ta có thể thay ớt tươi bằng ớt khô (có bán ở các tiệm tạp hóa) để được giá rẻ hơn. Trọng lượng ớt khô chỉ bằng nửa trọng lượng ớt tươi là

vừa, vì ớt khô rất nhẹ cân.

Nếu dư dả và quá cưng con Nhồng qúi, quí vị có thể dùng thực đơn sau đây cho Nhồng, cũng không đắt tiền lắm:

– Nửa kg phô mai trắng (thứ này mềm làm từ sữa đã gạn kem).

– Hai trái chuối sứ chín rục.

– Hai muỗng súp biscotte (thứ dùng cho chim Yến hót).

– Hai muỗng bột đậu phộng rang vàng (có thể thế tấm gạo rang cũng được).

Chúng ta trộn bốn món trên đây lại với nhau cho kỹ. Nếu sau khi trộn xong mà thấy hỗn hợp trên quá ướt và dính nhiều vào tay thì ta nên thêm vào ít bột biscotte và bột đậu phọng rang (hay tấm gạo rang) để hỗn hợp không khô ráo là được.

Thức ăn này có thể để dành trong tủ lạnh cho Nhồng ăn dần trong một tuần, nhưng phải vò viên thành

những viên nhỏ bằng đầu ngón tay út, sao cho vừa miệng của Nhồng là được.

Nếu cần cho thức ăn đó được bổ hơn, qúi vị có thể trộn thêm một muỗng mật ong, vài muỗng nho khô vitamine và muối khoáng. Sự bổ sung vitamine trong thức ăn hay trong nước uống rất cần thiết cho sức khỏe của Nhồng. Nhưng, các loại vitamine dùng cho người thì được khuyên là đừng dùng cho Nhồng.

Với những con Nhồng bị suy sức, ốm yếu ta nên thử cho nó ăn chút thịt xem sao. Nếu nó cảm thấy thích thú thì cho ăn tiếp, vì rằng không phải con Nhồng nào cũng biết ăn thịt.

Thịt cho Nhồng ăn là thứ thịt săn, không mỡ, như thịt bò, tim bò, đó là những thức ăn giàu chất protein, lại dễ tiêu hóa đối với Nhồng.

Thịt cũng như trái cây không cần thiết phải cho ăn mỗi bữa, mà có thể ăn cách nhật hoặc mỗi tuần vài lần.

Trái cây cho Nhồng ăn gồm có các loại: cam,

chuối, đu đủ, nho, táo lê, dưa, dâu... Trái cây thì tiêu hóa nhanh, nhưng không bổ dưỡng nhiều bằng thịt và các giống côn trùng. Phô mai cho Nhồng ăn rất tốt, vì nhiều protein và ít chất béo.

Nhồng rất thích ăn ớt, gặp ớt cay như ớt của Thái Lan (hot red peppers) cay đến xé họng thì Nhồng càng thích. Ngay Nhồng con chưa được tháng tuổi đã thích ăn cay rồi.

Tóm lại, thức ăn của Nhồng không cần chế biến cầu kỳ lắm. Giống chim có biệt tài nhái giọng rất tài tình này rất dễ ăn, do đó dễ nuôi. Phần nước uống thì chúng tôi đã trình bày, nên thay nước mới luôn, ít ra mỗi ngày thay một lần, vì nước uống của nó mau bẩn. Và mỗi lần thay nước quí vị nên chịu khó súc rửa kỹ cóng nước lại cho sạch sẽ.

CÁCH CHO NHỒNG ĂN

Cũng như các giống chim rừng khác, từ một vài ngày tuổi trở đi, Nhồng con khi đói biết há choạc mỏ để đòi ăn. Nếu là Nhồng mẹ thì nó mớm mồi cho con, và nếu là người nuôi thì ta dùng tay vê thức ăn thành viên nhỏ để đút vào miệng cho nó...

Nhồng con rất phàm ăn, hễ viên này vừa nuốt qua cổ họng xong là nó lại há mỏ ra để đòi ăn tiếp. Vì vậy, với người có kinh nghiệm, trong một giờ họ có thể phục vụ xong bữa cho cả trăm con Nhồng không mấy vất vả khó khăn.

Nếu con Nhồng được chủ cho ăn bằng tay lúc nó mới một vài tuần tuổi thì thói quen đòi ăn ở nó có thể kéo dài đến lúc ba bốn tháng tuổi vẫn chưa quên. Nghĩa là dù đã lớn khôn, sắp sửa tập nói gió, khi gặp chủ nuôi đến gần, Nhồng vẫn sà lại gần để chực chờ được đút mồi. Nếu trong bụng nó đang đói thật sự thì nó cứ dai dẳng đòi ăn, còn đã no nê thì vẫn há mỏ một đôi lần như cách ... làm nũng vậy!

Để gây thiện cảm với những con chim "nhõng nhẻo" này, mỗi khi đến gần Nhồng, trên tay ta nên có sẵn một mẩu thức ăn để làm quà cho nó. Khi được chủ cho ăn như vậy, Nhồng tỏ ra hoan hỉ, thường lắc đuôi qua lại vài lần, hoặc lên cầu rỉa lông tỉa cánh ra dáng thỏa mãn hài lòng.

Khi Nhồng còn nhỏ, mỗi lần cho ăn xong, ta nhớ cho chúng uống nước. Nếu quên việc này, con Nhồng của quí vị có thể bị chết khát.

Với Nhồng con, dưới bốn tuần tuổi, cái tuổi còn khờ dại chưa tự biết tìm thức ăn mà sống, thì ta phải đút mồi cho chúng, cứ cách hai giờ một lần. Mỗi

ngày cho Nhồng ăn khoảng từ sáu đến tám lần. Khi đã no nê thì dù có cạy miệng ra Nhồng cũng không chịu há mỏ, lúc đó chúng chỉ thích được nằm yên để ngủ...

Về tập tính ăn uống của Nhồng có nét khác biệt đối với nhiều giống chim rừng khác, chúng tôi xin nêu ra đây để qúi vị rõ:

– Nhồng thích ăn cả ngày, lúc nào cũng có thể ăn được, vì vậy ta không nên cho chúng ăn theo bữa như cách ăn uống của chúng ta. Khi Nhồng đã tự biết đến cóng ăn mồi, ta nên thường trực cóng thức ăn nước uống trong lồng cho nó ăn tùy thích.

– Bản tính của Nhồng thích ăn cay, và thức ăn cay thích hợp nhất là ớt chín. Từ vài tuần tuổi ta đã có thể cho Nhồng ăn ớt được rồi.

– Nhồng thích ăn trái cây chín như đu đủ, bôm, nho, táo... Thứ nào cứng thì nên xắt thành miếng nhỏ cho chim dễ nuốt. Tuy nhiên, đây là thức ăn phụ thỉnh thoảng mới cho Nhồng ăn mà thôi (mỗi tuần vài lần).

– Thỉnh thoảng nên cho Nhồng ăn ít bơ đậu

phọng thức ăn này có ích cho bộ lông chim. Có thể cho Nhồng ăn chút ít hamburger không béo.

– Đừng cho Nhồng ăn thức ăn của chúng ta như cá thịt, các thứ chiên xào. Cho ăn cơm nóng thì được.

– Nhồng không thể tiêu hóa các thức ăn hột như hột đậu, hột bắp, lúa. Cách ăn của Nhồng là nuốt chửng, chứ không dùng chiếc mỏ cứng để nhằn thức ăn như chim thuộc họ Sẻ.

– Khi ăn, Nhồng có thói quen vung vãi thức ăn túng tóc khắp nơi, do đó mau làm bẩn lồng, đồng thời cũng hao tốn thức ăn. Ta nên chọn thức ăn đơn giản dạng viên, miễn là đủ chất bổ dưỡng cần thiết. Cho Nhồng ăn thức ăn viên, chất thải của nó cũng không bẩn, ít hôi hám.

– Khi cho Nhồng ăn, kể cả những khi cận kề tiếp xúc với Nhồng, ta không nên cầm điếu thuốc trên tay, cũng không nên phì phà điếu thuốc trên miệng, vì nó sẽ bất thần chộp lấy để nuốt ngay vào bụng. Chắc chắn điều này sẽ gây ra hậu quả xấu cho sức khỏe của

Nhồng.

– Mỗi ngày Nhồng uống khá nhiều nước, nhất là khi nó được ăn thức ăn khô dạng viên. Cóng nước uống của Nhồng mau bẩn, nên thay mỗi ngày. Và mỗi lần thay nước sạch ta nên cọ rửa cóng nước cho thật sạch, như vậy mới hợp vệ sinh.

– Nên dặn kỹ trẻ con trong nhà và nhắc chừng trẻ con hàng xóm, đừng cho Nhồng ăn những thức ăn lạ hoặc cầu kỳ khác. Trẻ con thì ưa táy máy nghịch ngợm, còn Nhồng thì hễ gặp thức ăn lạ, nhấm nuốt được là nuốt ngay vào. Nhiều khi con chim qúi bị bệnh hay bị chết vì lý do này mà chủ nuôi vẫn không hiểu tại sao.

– Việc thay đổi thức ăn đột ngột đối với Nhồng cũng là điều nên tránh. Mọi sự chuyển hóa phải có thời gian, phải từ từ mới cho kết quả tốt. Hãy giữ thức ăn đơn giản thường ngày là tốt cho sức khỏe của chim.

Nói đến thức ăn của Nhồng là phải nói đến ớt. Thức ăn thiếu ớt thì Nhồng ăn không ngon miệng và Nhồng không sung. Tốt nhất là cho ăn ớt tươi, xắt lát

hoặc bằm nhỏ trộn với thức ăn. Một con Nhồng có thể tiêu thụ vài mươi gram ớt tươi mỗi ngày. Trong vụ trái mùa, không có ớt tươi, hoặc có mà đắt, ta có thể cho Nhồng ăn ớt khô cũng được. Ớt khô là do ớt tươi được bằm nhuyễn phơi khô ngoài nắng để dành ăn dần cả năm. Sự tốn kém trong thức ăn của Nhồng, chính món ớt mới đóng vai trò quan trọng. Vào mùa ớt chín rộ thì giá ớt rất rẻ, nhưng khi trái vụ thì ớt có thể tăng giá gấp năm bảy lần, có khi hơn.

THUẦN HÓA CHIM NHỒNG

Chim chóc có đời sống hết sức tự do, quê hương của chúng rộng, dài và cao bất tận. Bây giờ bị nhốt trong chiếc lồng chật hẹp, chúng sống được đã là một điều may, còn việc chúng chịu trổ tài hót hay "nói" đến mức độ nào là còn do ở kỹ thuật thuần hóa chim của người nuôi chúng.

Việc thuần hóa xét ra cũng rất đơn giản, nhưng cũng có phương pháp, và theo đúng phương pháp để thực hiện mới thành công.

Ai cũng biết, con Nhồng thì nhỏ bằng nắm tay

bao giờ trong cặp mắt nó thì chủ nuôi vẫn là một kẻ khổng lồ đáng sợ. Giống chim lại quá đơn giản, không thể hiểu khái niệm về sự ứng xử khôn ngoan: hễ chúng cảm thấy sợ là trốn chạy, hoặc bị dồn vào đường cùng thì tấn công một cách điên khùng. Ta cần phải hiểu điều đó, như cách hiểu tâm lý của con vật thì mới dễ dàng thuần hóa chúng được.

Thuần hóa được con chim sẽ mất nhiều công phu, sẽ tốn kém nhiều thời gian, nhưng nếu thành công sẽ đem lại cho ta một phần thưởng tinh thần quí giá. Vì đây là một việc làm không dễ, không phải bất cứ người nào cũng thực hiện được.

Ở đời có nhiều người chơi chim, chỉ biết có mỗi việc bỏ tiền trăm, tiền triệu ra mua, chứ không hề biết hưởng cái thú tự mình thuần hóa được con chim rừng nhút nhát thành con chim nhà dạn dĩ; khuất phục được con chim rừng ương chứng, dữ tợn thành con chim nhà dễ dạy, biết thân thiện với chủ nuôi. Nên coi đây là một kỳ công, một phần thưởng đáng giá cho mình.

Yếu tố thời gian: Nuôi Nhồng không khó

nhưng không phải bất cứ ai cũng có thể nuôi được con Nhồng! Ở đây yếu tố thời gian rất quan trọng. Những ai không có thời gian rỗi rảnh nhiều thì chúng tôi khuyên không nên nuôi Nhồng, vì qúi vị sẽ không có thì giờ cần thiết để chăm sóc và huấn luyện nó. Việc này chỉ có người già cả nhàn rỗi, những người đã ở tuổi về hưu và cả những em thiếu niên.

Với con Nhồng đã qua thời kỳ thuần hóa rồi thì tương đối dễ, nuôi chúng tốn phí ít thời giờ. Còn Nhồng con nuôi lên, hoặc nuôi loại Nhồng từ năm, sáu tháng tuổi thì... không tốn nhiều thì giờ cho chúng thì việc thuần hóa sẽ gặp thất bại.

Những người có nhiều thời gian nhàn rỗi, họ coi con chim như người bạn thân thiết của mình, nên thường tìm cơ hội để gần gũi chim, để chúng ăn, và chăm sóc cho chúng. Công việc này không phải là vô bổ mà là cần thiết: từng bước một giúp chim vào nền nếp để dễ huấn luyện chim sau này.

Như vậy, yếu tố thời gian là quan trọng nhất trong việc nuôi Nhồng. Những ai quá bận rộn với sinh

kế tất bật trong ngày thì không thể nuôi Nhồng được.

Nhiều người ngạc nhiên khi thấy trẻ con nuôi Nhồng có kết quả tốt hơn người lớn. Họ đâu biết rằng trẻ con có nhiều thời gian rỗi rảnh hơn người lớn, chúng cũng rất siêng năng và tỏ ra thành thạo trong việc cho Nhồng ăn uống và lo vệ sinh lồng nuôi. Trong khi đó, con Nhồng nào cũng thích chủ nuôi gần gũi chúng và chịu nô đùa với chúng, miễn là việc nô đùa không được thô bạo, thậm chí quá trớn khiến con chim phải hoảng sợ.

Phải tạo cho được mối quan hệ giữa chim và người: Chim chóc nói chung và Nhồng nói riêng, chúng có trí khôn còn nhiều hơn ta tưởng. Chúng nhận biết ra được những ai là người nuôi chúng; những ai thân thiện vớichúng, và những ai là kẻ thù của chúng.

Một nhà Điểu học phương Tây có kể một câu chuyện có thật về Nhồng: một con Nhồng bị một người đàn ông cắt tóc ngắn đối xử ngược đãi với nó một cách quá đáng nên nó để tâm căn thù. Từ đó, khi gặp người đàn ông đó, và tất cả những người đàn ông khác hớt

tóc ngắn lại gần là con Nhồng đó tấn công một cách điên cuồng, không chút sợ sệt...

Chuyện đó khó tin nhưng có thể xảy ra. Có những con Nhồng khi bước ra khỏi cửa lồng là nó đến quấn quít bên chủ nuôi nó, khi thì đậu trên đầu, trên vai rồi nhảy xuống cánh tay; có khi còn chui vào nách để ngủ với chủ.

Nếu nuôi Nhồng từ lúc còn nằm trong tổ, nghĩa là từ vài ba tuần tuổi thì chúng mau dạn người. Nhưng, điều này cũng chưa hẳn đúng như thế. Nếu từ lúc nhỏ cho đến lúc con chim khôn lớn, ta cứ liên tiếp tìm mọi cơ hội để thường xuyên gần gũi chúng, vuốt ve chúng, gây sự thân thiện với chúng thì mối quan hệ giữa chim và người càng ngày càng thâm sâu hơn lên. Ngược lại, cứ năm thì mười họa ta mới có dịp gần gũi chim trong chốc lát thì chúng sẽ lạnh nhạt với ta, dễ dàng thờ ơ với ta.

Nếu con Nhồng bắt về nuôi đã năm, sáu tháng tuổi, mặc dầu nó đã được chủ trước nuôi từ lúc tấm bé nó cũng không dễ có ngay cảm tình với người chủ mới

là ta. Tất nhiên mọi việc phải làm lại từ đầu: tìm mọi cách để tiếp cận nó, tập cho ăn từ bàn tay hiền dịu của mình. Rồi hằng ngày ta phải tìm nhiều dịp tốt để lân la gần nó, chăm sóc nó để gây thêm thiện cảm... Khi con Nhồng chịu đậu trên tay ta một cách vui vẻ thì đó là lúc ta yên tâm biết được mình đã... thu phục được nó.

Mỗi lần đến với Nhồng, trên tay ta nên có một miếng trái cây nhỏ. Khi chim ăn, ta nên dùng ngón trỏ huỳnh nhẹ vào ngực nó vài cái, con chim sẽ hài lòng có thể đứng yên hoặc nhảy lên đậu trên tay ta. Một khi chim đã thân thiện với mình thì sau này dễ tập cho nó nhái giọng.

Hãy kiên nhẫn: Nuôi Nhồng phải có nhiều thì giờ, nhưng cũng đòi hỏi ở ta sự kiên nhẫn nữa. Vì rằng việc thuần hóa con Nhồng từ việc đi vào nề nếp đến việc dạy cho chúng "nói" được nhiều câu đâu phải là việc dễ dàng, đơn giản có thể thực hiện xong trong một sáng một chiều! Đây là công việc phải thực hiện hàng năm, thậm chí nhiều năm, và phải tiến hành từng bước nhỏ một. Tạo được sự thân thiện giữa người và chim là một việc khó, nhưng giữ vững được mối thân

thiện đó về lâu về dài lại là việc khó hơn. Ngay cái việc giúp chim có cuộc sống vui vẻ, thoải mái, an toàn cũng là một mối lo canh cánh đối với người nuôi chim. Vì một khi con Nhồng bị hoảng loạn do quá sợ hãi thì coi như... xôi hỏng bỏng không; mọi việc phải làm lại từ đầu.

Đến việc dạy chim "nói", ai cũng biết là không thể gấp gáp được. Đây là giai đoạn thử thách đức tính kiên nhẫn của người nuôi. Dạy cho con chim nói được một câu vài ba từ, tất nhiên là phải dạy hằng ngày, mỗi ngày lập đi lập lại cả trăm lần câu nói đó, và nhiều trường hợp kéo dài cả tháng mới xong!

Hãy bình tĩnh: Trong việc thuần hóa Nhồng, lời khuyên của chúng tôi là nên bình tĩnh, lúc nào cũng cố nhỏ nhẹ, dịu dàng với con chim thân yêu của mình. Vì rằng giận dỗi chúng đâu ích gì ? Càng nặng tay với chúng lại càng... gặp đại họa!

Đừng nghĩ rằng con chim đó "cứng " đầu, đừng nghĩ rằng con chim đó ngu si, đần độn... Có thể là do nó chưa đếntuổi cho phép tiếp thu nhanh những âm

thanh, những câu nói mà nghe được ? Biết đâu cũng có thể là nó chưa thực sự bằng lòng với môi trường sống mới thì sao ? Và biết chừng đâu con chim đó ngu si đần độn thật ? Vì như ta đã biết, chim cũng có con khôn con dại, chứ đâu phải con nào cũng tiếp thu nhanh được những gì nó học hỏi được đâu. Ngay con người cũng vậy kia mà, đâu phải người nào cũng thông minh sáng láng cả ? Nếu chịu khó kiên nhẫn và bình tĩnh trong việc thuần hóa Nhồng, hy vọng công sức của ta bỏ ra không thể... mất trắng được.

Đừng để chim xem mình là kẻ thù của nó: Trong suốt thời gian thuần hóa chim, ta phải cố tạo cho chim một sự thân thiện. Ta nên cố gắng phát huy cách nói, cách ra lệnh cho ngọt ngào, trìu mến, tỏ ra ta là kẻ tốt bụng để làm yên lòng con Nhồng nhỏ bé của mình.

Mặt khác, mọi cử chỉ hành động của ta như cho Nhồng ăn uống, hay chăm sóc, hoặc làm vệ sinh lồng nuôi cũng phải nhẹ nhàng, thậm chí dịu dàng và cần nhanh gọn chừng nào tốt chừng nấy.

Giống chim rất thích được sống yên tĩnh, và không ít thì nhiều chúng đều tỏ ý nghi ngờ mọi thiện ý của ta. Nếu gặp trường hợp bất thường, chúng cũng dễ bị hốt hoảng.

Vì vậy, lúc nào cần thiết lắm ta mới tiếp cận chúng, còn không thì nên để cho chúng được yên ổn nghỉ ngơi.

Làm sao biết con Nhồng mến mình? Bản tính cố hữu của chim khi đã sợ người thì chúng tìm cách né tránh. và khi chúng đã mến chủ nuôi thì mỗi lần gặp là chim tìm cách tiến lại gần như cách đòi ăn vậy. Giống chim rất thích được vuốt ve, chúng rất bằng lòng khi chủ nuôi dùng ngón tay trỏ vuốt nhẹ từ đầu xuống sống lưng chúng. Và khi được âu yếm như vậy chú chim thường nằm yên và lim dim đôi mắt ra vẽ phục tùng.

Con chim mến chủ thường tỏ cử chỉ đứng trên tay, trên đầu trên cổ, và bằng lòng làm theo những hiệu lệnh mà ta tập dượt cho nó, như ra khỏi lồng hoặc trở lại lồng...

Tại sao trẻ con thuần hóa Nhồng giỏi hơn người lớn? Người ta nhận thấy nếu được chỉ bảo cho những điều cần làm, thì trẻ con lại có khả năng nhiều hơn trong việc thuần hóa chim Nhồng có kết quả hơn người lớn.

Một bé gái khoảng tám chín tuổi thường là người bạn lý tưởng của chú Nhồng non. Cô bé thường có cử chỉ nhẹ nhàng, dịu dàng mỗi khi cho chim ăn uống và chăm sóc cho chim. Trẻ con lại chỉ biết vốn từ hạn chế, nên các em nhỏ cũng chứng minh là biết dạy chim "nói" rất giỏi. Giọng trẻ em lại thanh, phát âm rõ nên dễ nghe, vì vậy Nhồng bắt chước được nhanh và lập lại giống y như vậy.

Hãy nhẫn nại và đừng ngại tốn thời gian trong việc chăm sóc và huấn luyện, sau này quí vị sẽ được con Nhồng đáp lại bằng những từ, những câu mà chúng nói đúng y lời dạy của quí vị. Lời chúng "nói" chính là âm nhạc đối với tai của chúng ta, chứ không còn là câu bình thường nữa! Chúng tôi đoan chắc với quí vị điều đó, không một chút cường điệu đâu!

TẮM NẮNG - TẮM NƯỚC - TẮM CÁT

Lồng nuôi Nhồng thường dơ bẩn, nếu không vệ sinh tẩy uế mỗi ngày thì không tránh được sự hôi hám và quyến rũ ruồi nhặng lui tới... Vì rằng mỗi ngày con Nhồng tiêu thụ một lượng thức ăn khá nhiều, trong đó có trái cây như chuối, bôm, nho, táo... nên nó bài tiết cũng nhiều. Đã thế, thức ăn còn rơi vãi hoặc bắn tung tóe khắp nơi. Tuy lồng nuôi thường bị bẩn nhưng bản tính con Nhồng lại ưa sạch sẽ, nó thích tắm táp và thường rỉa lông tỉa cánh để có bộ lông lúc nào cũng sạch sẽ, mướt mát, ngời lên ánh sắc đẹp đẽ.

Trong đời sống hoang dã, Nhồng thích tắm nước, tắm nắng và cả tắm cát nữa. Đây được coi là một sở thích đặc biệt của giống chim này. Vì thường thì đa số các giống chim rừng khác chỉ thích tắm nước và tắm nắng không thôi, chỉ có số ít loài như chim Sơn Ca chẳng hạn thì chỉ ưa tắm cát mà không hề biết tắm nước.

Nuôi nhốt trong lồng, ta nên chiều theo sở thích của chim là cũng thường xuyên cho Nhồng tắm nước, tắm nắng và cả tắm cát nữa.

1. Tắm nước :

Trong những ngày nắng ấm, Nhồng thích tắm nước vào buổi sáng. Và nếu được tắm như vậy mỗi ngày con Nhồng tỏ ra tươi tỉnh, mạnh khỏe hẳn ra. Trong mùa bão, chỉ khi thật sự có nắng ấm ta mới cho Nhồng tắm. Điều đó có nghĩa là một tuần cho chim tắm nước một đôi lần cũng được.

Với những giống chim rừng khác, ta cho chúng tắm nước lúc ban trưa, trời nắng gắt để chúng có cơ

hội phơi phóng bộ lông ướt, nhưng với chim Nhồng thì cần phải tắm sáng, vì giống chim này không thích hợp với ánh nắng chói chang. Tắm sáng, đối với Nhồng nhờ gió hong khô lông là thích hợp.

Chúng thích tắm trong một khay hay dĩa nước có chiều đáy sâu khoảng bốn năm phân là vừa, và kích thước cũng vừa đủ rộng đủ cho chúng nằm lọt thỏm thân mình vào để vùng vẫy. Thời gian tắm không lâu lắm, độ mười lăm phút mà thôi, nó cũng làm nước bắn tung tóe khắp nơi, và khi tắm thì nô đùa với nước rất thỏa thích.

Nếu lồng nuôi đủ rộng, ta có thể đặt khay nước này thường trực trong lồng để Nhồng thích tắm lúc nào tùy ý nó. Nếu lồng nuôi chật chội, ta có thể sang chim qua lồng tắm (có bán sẵn ở các chợ chim), và khi tắm xong ta cho chim trở lại lồng nuôi. Còn với những Nhồng đã nuôi lâu, dạn dĩ có thể thả ra ngoài được thì đặt khay nước bên ngoài cho nó tắm.

Nhồng nuôi từ tấm bé lớn lên rất dạn người có thể thả ra vườn được. Nhưng, những ngày đầu ta phải

tập cho nó biết cách trở lại lồng để kiếm thức ăn nước uống... cho khỏi đói khát. Đặc biệt là phải chịu khó canh chừng chó mèo là kẻ thù của Nhồng. Sở dĩ nhiều người không dám nuôi thả giống chim này như cách nuôi Sáo, Cưỡng, vì đây là giống đắt tiền, hơn nữa lúc con chim thả ra được là lúc nó đã khôn ngoan, biết "nói" giỏi nên người chủ nào cũng cưng yêu quí hoá.

Có điều chúng tôi cũng xin lưu ý quí vị là khay để đựng nước tắm cho Nhồng có đáy không được bằng phẳng và trơn, vì như vậy Nhồng có thể bị trượt chân, có thể dẫn đến việc sái khớp hoặc làm cho Nhồng hoảng sợ.

2. Tắm nắng:

Trong đời sống hoang dã, con Nhồng chỉ thích sống cả ngày trong ánh sáng yếu ớt của rừng rậm, ít khi chúng chịu... chường mặt ra nơi thoáng đãng, nơi có ánh nắng gay gắt chiếu vào. Nuôi nhốt trong lồng ta cũng cho chim tắm nắng, nhưng phải là đợt nắng lúc sáng sớm, và chỉ cần mươi lăm phút là đem lồng vào treo chỗ mát mẻ.

Từ trước đến nay có nhiều người nuôi Nhồng không biết đến tính này của nó nên đã vô tình giết chết con chim quí một cách thảm thương. ta không nên cho Nhồng tắm nắng lúc ban trưa trời nắng gắt, và cũng không nên để Nhồng dầm nắng quá lâu, nó sẽ bị chết vì say nắng một vài giờ sau đó.

Lồng nuôi Nhồng nếu đặt cố định ngoài sân thì nên làm rộng rãi, cao ráo cho thoáng khí. Bên trên lồng phải có mái lợp, tránh sao cho nắng sớm và nắng chiều không soi rọi khắp bên trong, vì phải có chỗ râm mát cho Nhồng tránh nắng. Nếu lồng được đặt dưới mái hiên hoặc tàng cây râm mát thì thích hợp với Nhồng nhất.

3. Tắm cát:

Sống ngoài thiên nhiên, Nhồng thích tắm cát. Nó vùi mình vào cát khô, vào bụi đất như kiểu gà vùi mình vào đám tro bếp vậy. Tắm táp như vậy một hồi, chim đứng lên rủ sạch đất cát rồi bay đi tìm mồi. Nuôi nhốt trong lồng, nhiều Nhồng bỏ thói quen này, nhưng nếu ta đặt vào nền lồng một khay cát mỏng, nhiều

chim cũng chịu tắm. Với chim thả ra vườn thì chúng thích lập lại sở thích này.

Tắm cát tất nhiên là làm dơ lồng vì cát bụi sẽ văng tung tóe khắp nơi. Nhiều người quan niệm rằng đã cho chim tắm nước, tắm nắng thì bỏ đi cái thói quen tắm cát chắc cũng được. Chúng tôi cũng đồng ý điều này.

Sau mỗi lần chim tắm nước, tắm cát, ta nên vệ sinh lồng nuôi cho sạch sẽ. Việc làm vệ sinh lồng nên thực hiện nhanh, gọn, trách cho chim sợ hãi, hốt hoảng.

Tóm lại, nếu cho Nhồng tắm đều đặn hằng ngày là ta đã giữ cho Nhồng có nguồn sức khỏe tốt nhất, khiến ta khỏi lo âu...

NHỒNG THAY LÔNG VÀ CÁCH NUÔI NẤNG

Mỗi năm chim chóc thay lông một lần, đó là thay lông định kỳ, và có thể bị thêm một vài hay nhiều lần thay lông khác, gọi là thay lông bất thường, hay thay lông bất định kỳ.

Trong thời gian chim thay lông, cơ thể nó yếu ớt, xuống sức, chẳng khác gì rắn thay da, cua lột vỏ, người bị bệnh, do đó chim biếng hót hay không hót, biếng "nói" hay phải ngưng "nói" một thời gian.

1. Thay lông định kỳ:

Mỗi năm chim chóc dù ở ngoài rừng hay nuôi

trong nhà đều phải trải qua một mùa thay lông, đó là thay lông định kỳ.

Mùa thay lông của chim xảy ra sau mùa sinh sản của chúng, sớm nhất bắt đầu từ tháng tám Âm lịch, và kéo dài đến tháng mười một, tháng chạp Âm lịch. Nghĩa là con nào chấm dứt mùa sinh sản thì thay lông sớm và có bộ lông mới sớm, con nào chấm dứt mùa sinh sản trễ thì có bộ lông mới trễ hơn.

Chim nuôi trong nhà, thường là chim trống, không phải sinh sản, lại có chế độ dinh dưỡng khác nên chúng thay lông thường sớm hơn chim sống ngoài rừng. Nghĩa là có con mới khởi đầu mùa mưa chưa được bao lâu đã bắt đầu... rớt lông rồi!

Trong mùa thay lông định kỳ, chim rũ bỏ hết toàn bộ lông cũ trên mình nó để mọc lên toàn bộ lông mới, chẳng khác nào ta thay hết bộ quần áo cũ đang mặc để khoác vào mình bộ quần áo mới may.

Nói như thế không có nghĩa là con Nhồng của qúi vị khi đến mùa thay lông bị trần như nhộng, rồi mọc liền bộ lông mới đâu! Nó thay lông từ từ, trước

tiên là thay lông nhỏ ở đầu, cổ, thân mình, sau đó đến lông lớn như lông cánh, lông đuôi. Hễ nơi nào lông cũ rụng trước thì nơi đó lớp lông mới mọc trước.

Tuy vậy, cũng có được những con nhồng cùng một lúc, vừa thay lông nhỏ vừa thay lông lớn.

Do việc thay lông có tính tiệm tiến, từ từ, có thể kéo dài từ một tháng (mau) đến vài ba tháng (lâu), nên trong thời kỳ thay lông chim tuy xuống sức nhưng vẫn sinh hoạt được bình thường, trừ việc hót hay "nói".

Với chim đang nuôi, chúng thay lông mình rất dễ biết. Nhận sét chung thì bộ lông trên mình chúng trở nên khô khốc, không ánh sắc mướt mát, y như bộ quần áo cũ kỹ vậy. Sau đó, chúng ta nhận biết được khi thấy nhiều nơi trên đầu, trên mình chúng có vài mảng lông nhỏ bị tróc ra vương vãi dưới sàn lồng (hay bố lồng)... Cứ thế, càng ngày số lông trên mình chim bị rơi rớt càng ngày càng nhiều hơn... Mỗi khi cho Nhồng tắm (trong khi chim thay lông nên cho chúng tắm nước âm ấm, và không nên cho tắm quá lâu), ta cũng thấy năm ba chiếc lông rơi rớt trong khay nước.

Đến kỳ thay lông xong, Nhồng đã có một bộ lông mới hoàn toàn, đẹp đẽ xinh xắn trông...bảnh trai hẳn ra. Khi thay lông xong, con chim đã được phục sức trở lại, nó tiếp tục "nói" và siêng "nói" hơn trước rất nhiều.

2. Thay lông bất định kỳ:

Thay lông bất định kỳ còn gọi là thay lông bất thường, là ngoài mùa thay lông định kỳ ra, con Nhồng của quí vị có thể bị thay lông một hai lần, hoặc nhiều lần nữa trong năm. Nghĩa là có thể ngay sau khi vừa thay lông định kỳ xong, nó lại phải tiếp tục thay lông bất định kỳ nữa... Nếu để chim lâm vào vào trường hợp khốn khổ này thì sức lực nó sẽ suy kiệt dài dài, và có thể làm hư luôn con chim, và có khả năng chim bị chết vì không còn chút đề kháng nào trong cơ thể nữa!

Thay lông bất định kỳ thì không thay hết toàn bộ lông hiện có trên mình chim, mà chỉ rớt lai rai một số ít lông nào đó mà thôi. Thế nhưng, đây mới chính là "cơn bệnh trầm kha" dễ làm cho chim xuống sức mau lẹ. Xưa nay, người nuôi chim nào cũng lo ngại khi có

con chim ở trong trường hợp này.

Trường hợp này rất dễ giải thích: mỗi năm chim đã bị một kỳ thay lông định kỳ rồi, đã tiêu hao sức lực quá nhiều rồi. Nay cơn đau này vừa qua lại phải tiếp nối những trận đau khác, dù là nhẹ đi nữa cũng đủ vật ngã con chim rồi!

Nhưng tại sao chim lại phải thay lông bất định kỳ ? Việc này có nhiều nguyên nhân như:

– Do ăn uống thiếu bổ dưỡng.

– Do di chuyển đường xa khiến chim kiệt sức.

– Do thay đổi môi trường sống.

– Do thời tiết thay đổi thất thường, khí hậu thay đổi đột ngột.

– Do không khí ô nhiễm như bụi bặm, hơi độc.

– Do treo lồng ngoài nắng gắt qúa lâu.

– Do thay đổi thức ăn đột ngột.

– Do cơ thể chim bị nhiễm bệnh, hoặc do bị hoảng loạn...

Tất nhiên là còn nhiều lý do khác tác động, khiến chim mới bị thay lông bất thường.

Chim thay lông bất thường, nhìn bề ngoài tuy thấy nhẹ, nhưng thực ra là nặng, chủ nuôi cần phải khổ công chăm sóc một thời gian dài may ra con chim đó mới thoát được nạn tai. Chính vì vậy mà từ trước đến nay, ai nuôi chim cũng ngại gặp phải trường hợp thay lông bất thường này!

3. Chế độ nuôi dưỡng khi Nhồng thay lông:

Dù chim thay lông định kỳ hay bất định kỳ thì thời gian chúng bị thay lông rất cần đến sự tĩnh dưỡng. Chúng ta thấy con cua trong thời gian lột vỏ, nó rút mình vào tận hang sâu; con rắn trong thời kỳ lột da, nó cũng tìm một nơithật sự vắng vẻ, kín đáo để cuộn mình một chỗ. Con Nhồng của quí vị trong thời gian thay lông, tất nhiên chúng cũng muốn được sống yên tĩnh, muốn được nghỉ ngơi. Vì vậy, ta phải có chế độ nuôi

dưỡng chúng cho phù hợp với bệnh trạng của chúng.

Trước hết, phải ngưng ngay việc dạy "nói" để con Nhồng được hoàn toàn nghỉ ngơi. Kế đó là cho chim ăn một khẩu phần bổ dưỡng đặc biệt. Thật ra, trong thời kỳ thay lông, Nhồng ăn uống rất ít, và cũng vì chúng ăn uống không được nhiều nên ta phải cho chúng ăn thức ăn bổ dưỡng hơn. Vì rằng khi thay lông mới chim đòi hỏi nhiều về sự chuyển hóa năng lượng, cho nên cần cho chúng ăn thức ăn ngon bổ.

Thức ăn bổ ngoài trái cây ra, nên cho Nhồng uống thêm các loại Vitamine A -D - E, như dầu cá thu chẳng hạn.

Ta vẫn có thể cho Nhồng tắm trong thời gian này, nhưng tắm bằng nước âm ấm, và hạn định trong mười phút mà thôi. Việc tắm nắng nên tạm ngưng, nhưng có thể treo lồng vào nơi mát mẻ. Ban ngày, nếu có thể được, ta nên trùm áo lồng hoặc dùng màn che phủ lồng nhốt Nhồng để cho chim được yên tĩnh dưỡng sức. Và tối lại, nên tạo điều kiện cho chim ngủ thật sớm.

Xin được nhắc lại, nuôi con Nhồng trong thời kỳ thay lông, đòi hỏi người nuôi phải kiên tâm trì chí, đừng vội nản lòng và cũng đừng tiếc tiền.. cơm thuốc cho nó. Nhiều người khi mua chim thì không hề tiếc tiền, nhưng khi chim bị bệnh thị lại lơ là trong việc chăm sóc, chính vì vậy mới làm hư con chim hoặc kéo dài thời kỳ thay lông ra.

Chim thay lông dù định kỳ hay bất định kỳ, nếu chúng ta áp dụng đúng phương pháp nuôi dưỡng thì chúng thay lông nhanh, có thể khoảng một tháng hay tháng rưỡi là xong. Ngược lại, nếu ta bỏ bê không chăm sóc chu đáo thì thời gian thay lông sẽ kéo dài có khi vài ba tháng, hoặc hơn nữa. Chim càng thay lông lâu ngày mới dứt thì sức lực con chim càng kiệt quệ, sau này khó vực lên được. Chim mà kết thúc cuộc thay lông nhanh thì mau lấy lại sức.

Cũng xin được lưu ý quí vị là có nhiều con Nhồng không chịu thay lông định kỳ, nghĩa là cả năm chúng không hề thay bỏ lớp lông cũ của nó để mọc ra lớp lông mới. Đây không phải là điều đáng mừng mà là... nên lo. Đó cũng là sự bất thường. Nguyên nhân

thì có rất nhiều, nhưng theo nhiều nhà Điểu học phương Tây thì có thể con Nhồng đó ăn thiếu các chất Vitamine cần thiết, thiếu calcium và muối ăn. Tuy vậy, qua một năm mà chim không thay lông định kỳ cũng không mấy đáng ngại, nhưng nếu hai năm liền nó không chịu thay lông. Nếu chim mập thì giảm bớt khẩu phần thức ăn cho nó ốm bớt lại, và nếu chim ốm yếu không thay lông nổi thì vực nó lên bằng thức ăn bổ dưỡng hơn. Nói như vậy để qúi vị thấy, nuôi chim chóc nói chung và nuôi Nhồng nói riêng, thức ăn hằng ngày dành cho chúng đóng vai trò rất quan trọng trong sự sinh trưởng của chúng. Nuôi chim, ta phải thường xuyên theo dõi sức khỏe của con chim...

PHƯƠNG PHÁP DẠY NHỒNG NHÁI GIỌNG

Nhồng là giống chim có biệt tài bắt chước nói theo tự nhiên một cách tài tình. Nó được đánh giá là con chim đứng đầu các giống chim biết "nói" khác. Nếu được nghe Nhồng "nói" chắc chắn người khó tính đến đâu cũng cảm phục nó, và có cảm tình với nó. Bảo đảm với qúi vị sẽ có ý thích nuôi Nhồng! Đây là giống chim tuyệt vời, nghệ nhân nuôi chim khắp thế giới đều hết lòng ngưỡng mộ và chọn nuôi cả!

Phương pháp dạy Nhồng "nói" có khó khăn

lắm không ? Xin thưa, không có gì khó khăn cả, ngay trẻ con còn thực hiện được, đừng nói chi đến người lớn chúng ta!

Trước hết, chúng tôi xin được phép nhắc sơ lại một vài điều cơ bản, dù quí vị đã hiểu, nhưng chắc cũng không thừa. Đó là:

1. Tập chim vào nề nếp:

Khi Nhồng ngoài tháng tuổi, tự biết ăn uống thì ta nên nhốt chúng mỗi con một lồng. Chim Nhồng mà nuôi tập thể, dù một lồng nhốt hai chim thôi, cũng không dễ gì tập cho nó học "nói" được, vì con này sẽ học giọng rừng của con kia và cứ thế mà lảm nhảm cả đời. Ngay những con Nhồng dù nuôi riêng nhưng lỡ tập nó húyt sáo thì sau này nó rất thích huýt sáo mà giảm sự thích thú trong việc học "nói" rất nhiều. Nói cách khác, muốn cho con Nhồng "nói" giỏi sau này thì ta phải nuôi cách ly ngay từ đầu, phải bắt nó vào nề nếp ngay từ đầu.

2. Tạo mối quan hệ giữa người và chim:

Thời gian Nhồng bắt đầu học "nói" là từ tháng

tuổi thứ sáu trở đi. Vậy thì mấy tháng trước đó quí vị nên bắt tay vào việc tạo mối quan hệ giữa mình và chim, cốt sao cho con chim có nhiều thiện cảm với mình, càng nhiều càng tốt mới được. Đây là giai đoạn ta tốn kém thì giờ cho con chim nhất. Nhưng, xin được khuyên, quí vị đừng tiếc chuyện này. Trong ba, bốn tháng trường để tạo được sự tin cậy ở con chim với mình không phải là quá dài đâu. Quí vị nên kiên nhẫn để làm cho được việc này. Phải thường xuyên gần gũi chim, chơi đùa với nó để càng ngày nó càng dạn dĩ và thân thiết với mình. Khi con Nhồng bằng lòng với môi trường sống mới thì tự nó tự tin, và khi nó không còn kiêng dè sợ sệt chủ nuôi thì nó dễ dàng phát huy tất cả năng khiếu trời ban trong nó.

Tất nhiên những việc cần làm song song trong khoảng thời gian mấy tháng ngắn ngủi này như cho chim ăn uống no đủ, được sống trong môi trường an toàn, không có kẻ thù như chó mèo quấy nhiễu... phải được lo chu toàn mới được.

2. Tài nghệ của Nhồng:

Trước mắt khi bắt tay vào việc dạy Nhồng tập

"nói", ta nên tìm hiểu tài nghệ con Nhồng ra sao, tuyệt vời đến mức nào ?

Từ tháng tuổi thứ sáu trở đi cái năng khiếu đặc biệt tuyệt vời ở Nhồng là NGHE - NHỚ - NHÁI LẠI bắt đầu phát triển cho đến những năm gần cuối đời của nó. Nếu mạch năng khiếu này không được tập luyện đúng phương pháp thì qua tháng thứ tám, thứ chín Nhồng không còn phát huy được năng khiếu đặc biệt này nữa. Nghĩa là sau tháng tuổi thứ mười, hoặc trễ lắm là vài tháng sau đó, con Nhồng không còn khả năng học "nói" nữa! Đó là điều đặc biệt, chúng ta cần biết.

Từ tháng tuổi thứ sáu, trí óc của Nhồng bắt đầu thông minh sáng láng ra, nó bắt chước được bất cứ âm thanh gì mà nó nghe được khá đều đặn, miễn là âm thanh đó được lập đi lập lại nhiều lần trong một thời gian dài. Nếu cứ để nó nghe được gì thì "nói" nấy, nó sẽ nói nhiều câu không ăn nhập vào đâu, vì vậy, muốn dạy Nhồng "nói" những câu như ý muốn của mình thì chỉ còn cách ly nó với thế giới bên ngoài bằng loại phòng cách âm đặc biệt mới được!

Một con Nhồng được huấn luyện bởi một bé gái, chẳng bao lâu sau nó bắt chước được giọng nói của bé gái đó. Và khi đứa bé lớn tuổi thêm, con Nhồng đó tiếp tục bắt chước giọng của bé với âm hưởng cao hơn và cũng đúng giọng như vậy.

Nếu đã có cái thói quen thừa nhận sự chỉ dạy của con người sớm (từ tháng tuổi thứ sáu) thì những năm sau con Nhồng vẫn tiếp tục "sáng dạ" mà học thêm nhiều câu mới. Ngược lại, từ tháng tuổi thứ sáu mà không được con người dạy "nói" thì khả năng bắt chước của nó gần như mất hẳn, nếu có thì cũng chỉ có thể bắt chước được tiếng kêu của một số loài chim nào đó mà thôi.

Người mình nuôi Nhồng nói riêng và các giống chim biết nói như Sáo, Cưỡng nói chung, khi chim ở vào thời kỳ học "nói" thì họ bắt chim ra lột lưỡi, tin rằng có làm như vậy lưỡi con chim mới mềm mại để nói giọng rõ ràng hơn. Cách lột lưỡi thì làm như sau: banh rộng mỏ chim ra, ta thấy phần dưới ở phần đầu lưỡi của Nhồng có một miếng da nhỏ mà cứng, nếu lấy móng tay khều mạnh một chút nó sẽ tróc dễ dàng.

Việc lột lưỡi này có thể làm cho Nhồng đau đớn, thậm chí còn ra máu, nhưng điều đó không hề gì, khỏi thuốc thang gì cả vài ngày cũng tự lành. Đọc các tài liệu nuôi chim biết nói của nước ngoài chúng tôi không hề thấy đề cập đến việc lột lưỡi này, nhưng chim vẫn "nói" giỏi.

3. Cách tập nói:

Do thiên hướng tự nhiên của Nhồng trong giai đoạn học "nói" là hễ nghe được gì là nhái lại y như vậy, do đó nếu không có một sự kiểm soát nào về môi trường nghe của nó thì lúc đó Nhồng chẳng khác gì một chiếc máy thu và phát âm, nghĩa là thu được âm thanh hay dở gì là phát lại y như vậy.

Vì vậy, cách tốt nhất để dạy Nhồng "nói" theo đúng "bài bản" của mình thì chỉ còn cách cho nó ở một phòng đặc biệt, được cách âm tốt để tiếng động bên ngoài không thể lọt vào bên trong được. Như vậy là bắt nó nghe đúng câu mình dạy để chỉ phát âm lại đúng câu đó.

Nếu phòng không được cách âm tốt, để tiếng động bên ngoài ùa vào, thì ngoài câu được học ra, Nhồng có thể bắt chước nhái tiếng chuông điện thoại reo, tiếng chó sủa, gà gáy, vòi nước đang chảy, hoặc tiếng cửa sắt rít lên mà nó nghe được từ bên ngoài vọng vào...

Phòng tập Nhồng "nói" ngoài việc cách âm tốt ra, còn phải điều chỉnh ánh sáng ở mức độ vừa phải, tranh tối tranh sáng càng tốt để giúp con chim được bình tĩnh mà tập trung tâm trí vào việc học. Nó có chịu khó lắng tai nghe rõ thì mới nhập tâm nhanh và về sau mới phát âm đúng.

Mỗi ngày có thể cho chim học một buổi hay hai buổi, và mỗi buổi không kéo dài quá mười lăm phút. Một câu nói được lập đi lập lại suốt mười lăm phút là vừa đủ làm cho con Nhồng... mệt mỏi trong việc nghe và nhớ rồi.

Cứ một câu đó dạy mãi từ buổi học này sang buổi học khác, cho đến khi nào nghe Nhồng "nói" được câu ấy mới thôi. Khởi đầu ta nên dạy những câu thật

ngắn, khoảng hai từ để cho chim mau thuộc. Và kinh nghiệm cho thấy những câu ngắn đầu tiên được dạy cho Nhồng tiếp thu rất chậm, thường phải mất ba bốn tuần Nhồng mới thuộc được. Những câu sau Nhồng học mau hơn, và khả năng học hành tiến bộ của nó tăng lên thấy rõ.

Cách dạy là ta phải xướng âm rõ ràng và chậm rãi như cách đọc chính tả cho học trò tiểu học vậy. Phải có một khoảng dừng giữa hai lần lập lại của một câu, chứ đừng nói liên tiếp. Xin lưu ý là khi dạy chúng ta phát âm chậm, nhưng khi nhái lại con Nhồng lại nói nhanh, vì khuynh hướng "nói" của nó như vậy.

Dạy Nhồng "nói", ta phải có tính kiên nhẫn, không cho phép mình thối chí ngã lòng. Cứ coi như mình đang dạy một đứa học trò tối dạ, ngu si và đần độn nữa. Với đứa học trò này mà thầy không chịu khó dẫn dắt thì không cách nào nó tiến bộ được. Một câu nói mà phải lập đi lập lại từ ngày này sang ngày khác, từ tuần này sang tuần kia, sự kiên nhẫn đó đôi khi chính mình... cũng tự cảm phục mình!

Khi Nhồng học xong câu đầu thì ta mới dạy tiếp câu sau. Và khi câu sau đó học xong, Nhồng đã "nói" được nhuần nhuyễn thì câu thứ ba mới bắt đầu được dạy. Nhưng thỉnh thoảng ta cũng nên ôn lại những câu Nhồng đã học để giúp nó nhớ dai hơn, các từ vựng không bị lầm lẫn.

Nếu dạy Nhồng "nói" đúng phương pháp, và dạy liên tục, khả năng phát triển nhái giọng của Nhồng có thể được trăm từ, tức là vài chục câu chứ không phải ít. Sự thông minh của Nhồng có thể ngoài sức tưởng tượng của ta.

Có điều quan trọng xin được lưu ý qúi vị là trước mỗi buổi học ta phải cho chim ăn uống no đủ, đã được tắm táp mát mẻ và rỉa lông khô ráo đâu vào đấy rồi. Nếu hứng lúc nào dạy lúc đó, bất chấp con chim đang bồn chồn vì bụng đói, hoặc tâm trạng nó chưa được vui thì buổi học đó không đem lại kết quả gì cả.

Một khi con Nhồng của quí vị được ăn no tắm mát nó sẽ chú ý hoàn toàn vào bài học, và hằng ngày ta nên tập cho nó cái thói quen đó.

Với những con Nhồng có thói quen xấu là thỉnh thoảng (trong và ngoài buổi học) nó hay huýt sáo hoặc kêu to quác quác, ngoài buổi học ta nên trùm kín áo lồng (làm bằng thứ vải có màu tối) hoặc đem lồng vào phòng tối vài tuần hy vọng nó sẽ bỏ được tật này. Vì như phần trên tôi có nói đến, những con Nhồng biết huýt sáo thường có khuynh hướng không thích thú trong việc học, cả ngày nó chỉ luôn miệng huýt sáo mà thôi. Trong trường hợp quí vị thích Nhồng huýt sáo một vài điệu sáo thì có thể dạy cho nó vài giai điệu đơn giản thôi. Nhưng, lời khuyên của chúng tôi là không nên dạy Nhồng huýt sáo. Học câu gì thì khó chứ học huýt sáo thì Nhồng tiếp thu nhanh lắm...

Kỹ thuật dạy Nhồng nói được nhiều câu theo ý muốn của mình đòi hỏi phải nuôi riêng Nhồng mỗi con một lồng, đồng thời khi dạy phải cách ly chúng vào một phòng cách âm đặc biệt có ánh sáng nhá nhem, như vậy nó mới tập trung sự chú ý vào bài học. Còn những con Nhồng nuôi thả ngay từ đầu, hoặc đã học được vài câu mới nuôi thả, việc học "nói" của chúng sẽ khó khăn hơn, dù ta khéo dạy chúng cũng không

"nói" được nhiều. Đó là chưa nói việc Nhồng sẽ vướng vào tật xấu học được những âm thanh xảy ra bên ngoài rồi sinh ra... nói bậy!

Ai nuôi Nhồng cũng muốn con chim qúi của mình phát âm đúng và rõ giọng, đồng thời phải là những câu hay ho có nhiều ý nghĩa và thanh bai...

CÁCH DẠY CHIM HỌC "NÓI" CỦA NGƯỜI XƯA.

Trong các pho truyện cổ tích của ta cũng như của nước ngoài, thường kể rằng vào cái thời xa xưa nào đó cách nay hàng... triệu triệu năm, các loài muông thú đều nói được tiếng người, chúng trò chuyện được với con người như... giữa người với người vậy. Điều này đã gây cho không những trẻ con mà ngay cả người lớn cũng cảm thấy vô cùng thích thú.

Chắc chắn khi nghĩ về điều đó, trong thâm tâm ai cũng mơ ước được sống về một thế giới diệu kỳ, với

sự hiểu biết và đồng cảm giữa muôn loài với nhau. Một thế giới không có sự hận thù sâu sắc giữa muôn loài: thế giới của "Nàng tiên ngủ trong rừng" làm bạn với hươu nai, chim chóc; thế giới của Tấm Cám có con "bống bống bang bang" biết nghe tiếng người, có con chim Hoàng Anh biết đay nghiến: "Giặt áo chồng tao thì giặt cho sạch... "; thế giới của nàng Lọ Lem...

Và, chuyện đó sẽ không còn là mơ, chuyện đó sẽ không còn thuộc vào thuở xa xưa nào nữa, nếu ngày nay, chúng ta được chính mình tai nghe mắt thấy một con Nhồng, con Sáo hay con Két đang "nói" được giọng người với cách phát âm hết sức rõ ràng chính xác. Hoặc sung sướng hơn, ta tự làm cái việc thuần hóa và huấn luyện con chim biết "nói" những từ, những câu mà mình đã dạy.

Đó là lý do khiến con người muôn thuở khắp trái đất này thích nuôi và tìm tòi mọi phương pháp để huấn luyện chim học "nói". Tổ tiên mình ngày xưa cũng có cùng một sở thích như vậy...

Tất nhiên, khởi đầu là do nhiều người có cùng sở thích muốn nuôi và thuần hóa chim rừng để làm

bạn cho vui nhà vui cửa. Khi còn phải sống trong cảnh "đất rộng người thưa", cách xa vài ba mẫu đất mới có một căn nhà hàng xóm, thì trong nhà có nuôi thêm con gà con chim con thú để làm bạn cũng đỡ cô quanh chứ sao.

Nước ta thì nhiều nơi rừng nối rừng, núi tiếp núi, ngay vùng đồng bằng ruộng nương cò bay thẳng cánh nhưng cây cao bóng cả cũng chẳng thiếu gì, đó là môi trường sống lý tưởng nhất, tốt đẹp nhất cho các loài chim chóc. Nhờ đó mà nước ta mới có nhiều giống chim hiếm lạ hơn đa số các nước khác trên thế giới. Ngay những giống chim có khả năng nhái được giọng người, nước ta có đủ, không những thế, còn có số nhiều đủ cung ứng cho thị trường chim biết "nói" thế giới. Nhồng, Két (Vẹt), Sáo, Cưởng, Quạ, khắp cả ba miền của nước ta đều có quanh năm, rộ nhất là vào mùa sinh sản của chúng, khoảng tháng tư đến tháng mười Âm lịch. Đó là quà tặng qúi giá nhất mà thiên nhiên đã ưu đãi cho dân tộc mình, cho những ai có sở thích thuần dưỡng chim thú quí...

Thông thường thì nghề dạy nghề, trăm hay

không bằng tay quen, kinh nghiệm đời trước truyền lại cho đời sau, dần dần chúng ta cũng tích lũy được những kinh nghiệm cần và đủ trong việc thuần hóa chim rừng. Con cháu đời sau đã biết phân loại được đâu là những giống chim biết "nói", đâu là những giống chim biết hót, đậu là những giống chim chỉ nuôi làm cảnh cho vui cửa vui nhà...

Với chim biết nói, từ xa xưa, có thể hàng ngàn năm trước, ông bà mình đã có kinh nghiệm biết nhận diện những giống chim nào có khả năng "nói" được tiếng người rồi. Ngay con Quạ (Corvus caurinus) thường sống ở ven sông ven suối, nơi có làng mạc, ông bà mình cũng biết đây là giống chim có khả năng "nói" được tiếng người. Có điều, Quạ chỉ nói được vài ba từ, giọng lại ồ ề của người già lão nên khó nghe, do vậy mới có ít người chọn nuôi.

Trong sách "Chim Biết Nói" đã xuất bản chúng tôi cũng có ý định đề cập đến thú nuôi chim Quạ, nhưng do biết giống chim này có giọng nói không rõ, lại "nói" được ít từ nên không viết về nó. Hơn nữa, theo tâm lý chung của đa số người mình, Quạ là con chim được coi

là... ghê tởm, không những do sắc lông đen ngòm trên thân nó mà là "hiện thân" của loài ma quái nữa. Mấy thế kỷ trước, người phương Tây cũng có nhiều... ác cảm với giống chim Quạ, họ coi đây là sứ giả của Thần Chết, là tay sai đắc lực của các mụ Phù Thủy, ở đâu có Quạ là có Thần Chết viếng đến (?). Điều này nên coi là chuyện dị đoan, nhưng, chuyện có thật là ở đâu có thây ma chết trôi, dù đang nổi lều bều trên sông hay phơi mình trên bãi đều có đông đảo bầy Quạ tụ tập lại đó! Quạ cũng như Kên Kên, Diều Hâu... thích ăn những thây người và thú vật, dù đã thối rữa.

Trong đời sống hoang dã chim quạ quả có ăn dơ như vậy, nhưng nếu nuôi nhốt trong lồng, ta có thể tập cho chúng ăn cơm, hay ăn thức ăn của các giống chim khác vẫn được. Đây là giống chim dễ nuôi, dễ tập, nhưng khi nuôi thì qúi vị phải chấp nhận sự ồn ào của nó: Quạ có giọng to, ngay từ lúc còn là chim con nó cũng hét toáng lên những tiếng "Quạ... quạ... " đinh tai nhức óc rồi.

Muốn nuôi Quạ để dạy "nói" tất nhiên ta phải nuôi từ Quạ con, bắt từ tổ của chúng. Nhưng bắt được

Quạ con là chuyện thiên nan, nếu không muốn nói là vô cùng nguy hiểm. Cũng do lẽ đó nên Quạ con hiếm thấy bán trên thị trường chim kiểng (?).

Quạ làm tổ trên ngọn các cây đại thọ cao thật cao. Tổ của chúng không cần che đậy giấu giếm như tổ Cu Gáy, Họa Mi... mà "chường mặt" ra giữa thanh thiên bạch nhật cho mọi người hay biết. Với những cây đa hay cây Ngô Đồng to lớn, lũ Quạ kéo về làm cả chục cái tổ, và tổ nào cũng to hơn cái thúng gịa, một ngươi ôm không sao xuể nổi! Tổ của chúng là những cành cây khô đan qua chéo lại, có chiều cao khoảng vài ba mươi phân trở lên, và đường kính cũng không rộng đến bốn năm tấc. Bên trong có lót lớp cỏ khô dày để trứng được êm, và sau này chim con có chỗ nằm ấp áp. Mỗi lứa Quạ có thể đẻ từ bốn đến bảy trứng, và trong mùa sinh sản một đôi chim cha mẹ cũng cho ra đời khoảng vài lứa con mà thôi.

Sự khôn ngoan của Quạ là vừa làm tổ ở độ cao mười lăm mét trở lên, lại làm chếch về phía ngọn cành, nên muốn bắt Quạ con về nuôi không phải là chuyện dễ. Những tay thợ săn chuyên nghiệp cũng thú nhận

với chúng tôi là "phá" tổ Quạ nguy hiểm hơn "ăn" mật ong rừng rất nhiều.

Phá tổ ong rừng có thể nhờ khói xông ở ngọn đuốc, ở bó nhang đang cháy trên tay, còn "phá" tổ Quạ thì chỉ còn cách... liều mạng chịu trận với sự tả xung hữu đột của chúng.

Giống Quạ biết đoàn kết, biết sống hợp quần với nhau. Khi làm tổ, chúng biết rủ nhau về quần tụ trên một vài ngọn cây cao nhất, rồi con bay đi tìm mồi con ở lại với tổ. Khi bị biến động, chúng bay lên chấp chới, miệng la hét om sòm khiến những con kiếm ăn cách đó vài ba cây số vẫn có thể nghe được để vội bay về...

Thường khi đi bắt Quạ con, người ta đi nhiều người, nhưng mỗi cây to chỉ cắt ra một vài người trèo lên mà thôi. Số còn lại thì đứng dưới gốc để theo dõi mọi sự việc xảy ra bên trên để nếu cần thì kịp thời... ứng chiến. Người có phận sự trèo cây thì ăn mặc với quần áo thật dày (tất nhiên là quần dài đến gót và áo cũng dài tay), đầu đội nón, cổ và mặt được quấn khăn, chỉ chừa đôi mắt. Có người còn chế kiểu nón có lưới

sắt bọc phía trước mặt để bảo vệ cho đôi mắt. Tất nhiên, trên tay họ lúc nào cũng lăm le một khúc đọt tre dài vừa để tự vệ vừa để đâm thọc tổ chim.

Dù được chuẩn bị chu đáo như vậy, nhưng khi trèo lên gần đến ngọn cây, phần đông các tay thợ săn đều tỏ ra khiếp vía khi bị hàng chục con Quạ to gần bằng con gà mái ô với những chiếc mỏ và móng vuốt bén như dao cạo lao vào cấn mổ tới tấp một cách hung hãn... Người nào bình tĩnh thì... tìm cách tụt xuống thật nhanh lẹ để thoát thân, còn ai vụng về thì cứ ôm cây chịu trận cho đến khi mình mẩy sưng vù với những vết thương to bằng cái chén úp. Có nhiều người phải vong mạng do quýnh quáng làm sẩy tay rời từ độ cao xuống đất! Trong khi đồng bọn ở trên cây bị lũ Quạ tấn công thì những người bên dưới chỉ biết quơ sào lên la hét quát nạt, mong sao cho lũ Quạ sợ hãi mà bớt hung hăng...

Những Quạ con bị bắt thường là do các cây sào dài của những tay thợ săn bên trên can đảm thọc vào tổ cho rớt xuống. Những con sống sót là những chim được vài ba tuần tuổi, mình đã được phủ lông.

Với chim nhỏ ngày tuổi hơn, nếu có sống được cũng bị thương tật...

Vùng Quạ làm tổ, một khi đã bị con người kéo đến rình rập phá tổ một lần thì khó lòng tiếp cận chúng lần hai vì chúng đã khôn ngoan biết đề cao cảnh giác mà canh phòng cẩn mật. Tất nhiên, xưa nay không ai dám liều lĩnh bắt tổ Quạ vào ban đêm, vì rằng trong bóng tối nhờ vào ánh đuốc ta có thể hạn chế được sự tấn công hung hãn của lũ Quạ cha mẹ, nhưng do thị lực của con người trong đêm tối vốn yếu ớt, nên sẽ gặp nhiều điều hiểm nguy trong việc leo trèo cũng như các thế xoay trở trên ngọn cây cao.

Trở lại vấn đề dạy chim học "nói", chúng tôi thấy người xưa có phương pháp khác với chúng ta thực hành ngày nay, nhưng phải nhìn nhận là các cụ thông minh một cách đáng phục:

– Các cụ cũng biết cách nuôi chim con từ lúc còn nằm trong tổ.

– Cũng biết nuôi riêng từng con, chứ không nuôi tập thể nhiều con chung một nơi.

– Cũng biết được tháng tuổi mà chim bắt đầu tập "nói" là vào tháng tuổi thứ sáu, thứ bảy để tập cho chúng vào nề nếp trước.

– Cũng biết cách nuôi cách ly chim học "nói" với thế giới bên ngoài để chúng"chuyên cần học tập" và phát âm rõ giọng...

Những điều này lúc thiếu thời tôi đã học được từ ông Cậu của mình, và cũng có dịp được tận mắt chứng kiến cách dạy chim Sáo và Quạ học nói của các vị bô lão ngoài Trung vào khoảng những năm đầu thập niên bốn mươi... Hơn mười năm sau đó, chúng tôi cũng được nghe các vị bô lão ở vùng Châu Đốc, Sóc Trăng cũng cho biết là ở vùng họ thời trước người ta cũng dạy chim học "nói" đúng như cách mà chúng tôi đã biết.

Chim con chọn nuôi phải là chim còn non ngày tuổi, chưa giập bọng cứt mới được đánh giá là chim nên nuôi. Ngày nay thì chúng ta đã biết chim như vậy thì dễ thuần hóa, nuôi mau dạn và dễ tập chúng vào nề nếp, chứ không nhát ngươi như chim đã lớn tháng tuổi.

Chim con dù đó là chim Cưởng, Quạ hay Nhồng, Sáo đều được nhốt riêng từng con một vào lồng nuôi trong vài tháng đầu, với mục đích là tập cho chúng quen dần với thức ăn mà chủ nuôi cho chúng ăn hằng bữa: thường là cơm nóng, chuối sứ chín rục và chút ít thịt vụn. Với chim biết "nói" thức ăn người xưa dành cho chúng đơn giản chỉ có bấy nhiêu. Riêng chim Nhồng thì khẩu phần có thêm ớt tươi xắt nhỏ...

Khi chim đã rành thức ăn của chủ nuôi thì cũng là lúc chúng đã khôn ngoan, mập mạnh, nên các cụ nuôi cách ly chim với thế giới bên ngoài bằng cách... đào hầm cho chúng ở!

Hầm đây là hầm đất chứ không cần phải xây bằng gạch hay đá gì cả. Hầm thường được đào ở trong nhà miễn là nền đất phải cao ráo, bảo đảm đáy hầm không bị ngập nước, dù là trong mùa mưa hay mùa nước nổi. Mỗi hầm chỉ nhốt một con chim nên không cần rộng rãi lắm. Hơn nữa hầm có chật chội thì việc dạy chim học "nói" càng có kết quả nhiều hơn. Bề cạnh của hầm cũng như chiều cao khoảng bón tấc cho Nhồng, Sáo và năm tấc cho Quạ vì chim Quạ vốn lớn

con, chiều dài từ mỏ đến chót đuôi cũng trên ba tấc. Trên nắp hầm có tấm ván dày đậy chắc chắn, chó mèo dù có đào bới cũng không sao giở nổi. Trên nắp chỉ chừa một lỗ nhỏ đủ chỗ đút lọt một trái chuối sứ vào là được. Cái lỗ nhỏ duy nhất này có đến ba công dụng:

– Giúp chim nuôi nhốt trong hầm có đủ dưỡng khí để sống, đồng thời để ánh sáng bên ngoài lọt vào giúp căn hầm có ánh sáng vừa đủ để chim thấy đường mà ăn uống.

– Là nơi "tiếp tế" thực ăn nước uống cho chim hằng ngày (thường các Cụ xưa cho chim ăn theo bữa với người).

– Là nơi truyền giọng nói của mình xuống hầm cho chim nghe để học.

Sống trong một căn hầm vừa nhỏ hẹp vừa tối tăm, những ngày đầu chắc chắn con chim "tù tội" đó ít nhiều cũng bị sốc, nhưng ngày qua ngày chúng cũng quen dần với môi trường sống mới. Mỗi ngày chim chỉ có mỗi việc hết ăn lại ngủ hoặc nghỉ ngơi trong bầu không khí thật sự yên tĩnh... Thỉnh thoảng năm ba ngày

chủ nuôi mới mở nắp hầm trong chốc lát để vội và thay hũ nước uống và làm vệ sinh đáy hầm.

Đến tuổi chim học "nói" thì mỗi ngày nhiều lần chủ nuôi tự đích thân đến hầm dạy cho chim những từ, những câu mà mình muốn dạy. Cách dạy là đặt miệng mình vào sát lỗ cửa hầm rồi phát âm to lên để bên dưới chim nghe được rõ ràng, để dễ nhớ mà bắt chước lập lại.

Tất nhiên, phương pháp dạy chim "nói" của người xưa cũng chẳng khác gì với cách mà chúng ta thực hành hiện nay: thời gian đầu dạy câu ngắn, và khi chim đã biết "nói" sõi thì dạy câu dài hơn. Chỉ khi nào câu trước đã thuộc thì họ mới dạy sang câu khác. Nói cách khác, người xưa dạy chim học "nói" cũng dựa vào cách dạy cho trẻ con học nói vậy. Việc này thì ai cũng biết là "dục tốc bất đạt", gấp gáp lắm sẽ không tạo được kết quả gì!

Điều đáng phục của người xưa mà chúng tôi muốn nói ở đây là cách nuôi chim học "nói" bằng hầm chứ không phải bằng lồng hay chuồng. Nuôi nhốt dưới hầm tuy không mấy vệ sinh thật, nhưng nó đem lại hai

điều lợi trước mắt.

– Chim hoàn toàn bị cách ly với thế giới bên ngoài: mọi tiếng động lớn nhỏ trong nhà và ngoài đời khó lòng lọt xuống căn hầm nơi chim ở. Nhờ đó mà nó không "nói" những câu... tàm xàm như chim nuôi nhốt ở bên ngoài. Nó chỉ lập lại đúng những từ, những câu do chủ dạy cho mà thôi. Như vậy, căn hầm nhỏ hẹp này có giá trị như căn phòng đặc biệt có vách cách âm thật tốt, đúng với yêu cầu dạy chim của các nhà Điểu học ở phương Tây đề cập đến.

– Ánh sáng trong hầm do chỉ lọt qua ở lỗ nhỏ ở trên nắp nên lúc nào cũng mù mờ không sáng tỏ, điều này có cái lợi là giúp cho chim được bình tĩnh để tập trung tâm trí vào việc tiếp thu tốt bài học.

Hai điều lợi vừa kể được coi là hai yếu tố chính cần và đủ để tập cho chim biết "nói" giỏi hơn.

Chính nhờ vào phương pháp nuôi nhốt dưới hầm này mà chủ nuôi không phải vất vả nhiều, cũng không chiếm mất thời gian nhiều trong việc huấn luyện chim học "nói", mà kết quả đạt được thường khả quan

hơn: chim học bài mau thuộc lại nhớ được nhiều câu, do chúng lúc nào cũng tập trung trí nhớ cho việc tiếp thu bài học. Chỉ cần một năm dạy chim học "nói" dưới hầm kết quả có thể bằng năm rưỡi cách tập luyện chúng ở bên ngoài.

Và thường thì sau giai đoạn này, các cụ thường giải thoát cho chim khỏi cuộc sống tối tăm, bằng cách sang chúng qua lồng hay chuồng để nuôi ra ngoài sáng. Tất nhiên, việc huấn luyện chim nhái giọng người vẫn được tiếp tục cho đến ngày mà con chim không còn khả năng tiếp thu được bài học mới nữa mới ngưng.

Sau này không ai chịu đào hầm để nuôi chim học "nói" nữa, vì lẽ đơn giản là chúng ta thích con chim lúc nào cũng được đánh giá là tài sắc vẹn toàn. Con chim "nói" hay là một chuyện, nhưng nó cần phải có vóc dáng đẹp với bộ lông sạch sẽ mướt mát nữa. Có nuôi trong lồng ta mới có dịp để ngắm chim hằng ngày, chứ nuôi nhốt dưới hầm sâu thì làm sao được chiêm ngưỡng hình dáng kiêu sa của nó được?

Thật ra, gợi lại phương pháp nuôi và huấn luyện chim biết "nói" của người xưa, chúng tôi cũng không

có ý nghĩ dám khuyên qúi vị nên trở lại cái kỹ thuật xưa cũ đó, vì rằng bên cạnh cái ưu điểm cũng có cái khuyết điểm. Tuy vậy, điều mà chúng tôi vẫn phải nghiêng mình cảm phục về mọi tính toán mang tính khoa học, trong thú chơi dạy chim học "nói" của người xưa mình không thua kém gì các nhà Điểu học tài ba của thời nay. Vào các thời mà ánh sáng khoa học chưa rọi tới, mà các cụ đã biết đến phương pháp cách ly chim với thế giới bên ngoài trong suốt thời gian huấn luyện, nhất là biết thuật cho chim sống trong môi trường thiếu cường độ ánh sáng cần thiết để chim được bình tĩnh mà tập trung trí óc cho việc tiếp thu hoàn hảo bài học!...

Những điều này, với chúng ta do đã được học, đã được biết đến qua sách vở tài liệu nuôi chim thì thấy bình thường, nhưng với người xưa, nếu các cụ không vận dụng đến sự hiểu biết, không sành sõi về khoa tâm lý học thì không tài nào dẫn dắt thu chơi chim lên đến đỉnh điểm hoàn hảo được!

Thú chơi bao giờ cũng lắm công phu. Càng công phu lắm ta càng gặt hái được nhiều điều thú vị.

Vì vậy, nếu ai đó nuôi chim chỉ để mà nuôi: nuôi theo phong trào, nuôi theo cách a dua với bè bạn cho vui. thì chắc không sao tìm được cái thú tuyệt diệu của việc chơi chim này!

Có chịu khó xăn tay áo lên để làm vệ sinh lồng nuôi, rồi cho chim ăn uống, cho chim tắm nắng, tắm nước; có chịu khó tập cho chim hót, tập cho chim "nói" chim quí của mình đang trưởng thành từng ngày, đang giỏi dang từng ngày...

Nuôi được con chim đạt được những tiêu chuẩn tốt, đó chính là do công sức và do vốn hiểu biết về nghệ thuật thuần dưỡng của ta đã bỏ ra cho chim. Nên coi đó là một phần thưởng tinh thần mà mình hãnh diện được hưởng.

Tóm lại, dạy cho chim "nói" được không khó, nhưng dạy cách nào cho chúng phát âm được rõ ràng những câu, và chỉ những câu mình dạy mới là việc khó. Còn nếu ta bỏ công sức ra dạy mười mà chim chỉ lập lại chỉ một hai, trong khi đó lại "nói" những câu tàm xàm mà chúng đã học lóm được từ những kẻ chung quanh thì đó là cách dạy chưa đúng phương pháp...

TRÁNH CHO NHỒNG CÁC MỐI NGUY HIỂM

Đối với Nhồng nuôi thả tự do trong nhà, trong phòng, ta hãy tránh cho chúng những hiểm họa có thể gặp phải. Chẳng hạn như các mối nguy hiểm sau đây:

MỐI NGUY HIỂM	ẢNH HƯỞNG XẤU
- Cửa sổ, cửa ra vào bằng kiếng. Tường bằng kiếng	*- Đụng đầu, vỡ sọ hay bị gãy cổ.*
- Cửa ra vào, cửa sổ hay cửa ra vào để mở...	*- Bay thoát ra ngoài,hay bị bẹp nát.*
- Các lò, máy phát nhiệt, thiết bị nướng bánh - Dây	*- Bị phỏng, bị chết.*

điện và thiết bị điện	- Bị điện giật.
- Bình, lọ hay các vật chứa khác có đầy nước.	- Bị chết đuối
- Chậu tắm và bồn nước.	- Chết đuối.
- Các thứ đồ đan bằng len móc bằng len..	- Bị vướng ngón chân, bị treo cổ đến chết.
- Chỉ đan, dây đàn, dây và chỉ để may vá..	- Bị vướng dây. Bị siết nghẹt cổ.
- Khoảng trống giữa các tủ, đồ gỗ và tường.	- Bị trượt xuống và mắc kẹt trong khe hở đó, dẫn đến bị thương hoặc chết.
- Nền nhà cứng	- Nhồng chưa thạo bay sẽ bị đau, bị gãy chân, cánh và bầm giập khi đụng đất.
- Kích thước không phù hợp, không đúng giữa các khe hở, giữa các tấm lưới các thanh lồng hay chuồng	- Bị kẹt đầu giữa khe hở và bị chết.
- Tấm lưới được làm bằng dây điện quá mỏng và bén	- Bị thương ở đầu và ngón chân.
- Cầu để đậu quá nhỏ.	- Móng chân sẽ mọc quá dài.
- Các khe hở giữa các thanh lồng quá lớn, hay các	- Bay thoát ra ngoài.

ô của tấm lưới quá lớn	
- Các ống hổ hay các hốc giống như cái ống.	*- Chim bị trượt trong đó, mắc kẹt, vì tưởng đó là những hốc cây, tổ của nó trước đây.*
- Các đầu dây điện bén, các mảnh vụn bằng gỗ.	*- Bị các vết thương nhẹ, hay các lỗ thủng.*
- Cầu để đậu hay các cành cây để leo hay đậu không đủ an toàn.	*- Gãy xương.*
- Chân người.	*- Bị đạp phải hay bị đá.*
- Quạt trần đang quay.	*- Bị chết, ít ra cũng bị thương tích nặng.*
- Tiếng ồn quá lớn, âm thanh từ TV, Radio với âm lượng quá lớn.	*- Hoảng hốt, sợ hãi.*
- Chó, mèo thả trong nhà.	*- Sợ hãi hoặc bị vồ chết.*
- Những đồ vật dễ nuốt bằng nhựa hay kim loại.	*- Bị nghẹn hoặc chết.*

Tóm lại, nuôi Nhồng theo cách thả tự do trong nhà, trong phòng, ta nên cẩn thận, tránh tối đa cho chúng những hiểm họa có thể xảy đến như vừa trình bày ở trên. Nếu không, quí vị sẽ phải chuốc lấy sự buồn phiền vì phải mất một con chim quí. Nên tạo sự an toàn tối đa cho con chim nuội thả. Chim nuôi thả nhờ được vận động thường xuyên nên sung sức, vui tươi, tạo được sự vui nhộn ứng ý đối với chủ nuôi.

CẦN TRÁNH NHỮNG HIỂM HỌA CHO NHỒNG

Mục đích của người nuôi chim đối với con Nhồng là gì ? Đó là muốn con chim "nói" giỏi thì bằng mọi cách ta phải giúp chim đạt được hai điều: đó là sự khỏe mạnh, và có cuộc sống yên ổn, thoải mái.

– Muốn cho chim lúc nào cũng khỏe mạnh, điều này không khó. Hằng ngày ta nên cho chim ăn uống no đủ và bổ dưỡng: thức ăn phải đầy đủ Vitamine cần thiết và calcium. Rồi cho chim tắm nắng, tắm nước, đồng thời tối lại cho chim ngủ sớm theo đúng thói quen

cố hữu của nó. Nhiều người nuôi chim tưởng việc này không quan trọng nên tối lại họ cứ bật đèn sáng, làm náo động lên không cho chim được yên nghỉ... cho đến lúc chủ vào mùng thì chim mới được nhắm mắt! Do không được ngủ sớm nên cả ngày chim cứ ngủ gà ngủ gật, suy yếu lúc nào không hay...

– Muốn cho chim có cuộc sống yên ổn thì tốt nhất là không nên quấy rầy nó. Dù chim có dạn người cách mấy đi nữa, chúng cũng không muốn sống nơi có nhiều người qua lại, nơi xảy ra những tiếng động lớn bất thường, nơi có chó mèo rình rập... Một khi con chim đã bị hoảng loạn thì đừng hy vọng nó hót hay hoặc nói giỏi. Đó là điều quan trọng mà người nuôi chim nào cũng cần biết để tránh.

Sau đây, chúng tôi xin nêu ra những hiểm họa đối với Nhồng. Và những hiểm họa này cho chim, chúng ta có thể khắc phục được, nếu không, con chim quí sẽ... không còn quí nữa...

1. Hiểm họa từ chó:

Chó tuy là gia súc được thuần hóa từ lâu đời,

hiền lành và trung tín đối với chủ nuôi, nhưng bản năng săn mồi như chim, chuột vẫn còn trong ý thích của nó. Vì vậy, chó thấy chim là thèm thuồng muốn vồ, và chim thấy chó con nào cũng hốt hoảng cả.

Chim nuôi nhốt trong lồng thì bớt sợ chó, nếu chiếc lồng được treo cao, hoặc có một khoảng cách an toàn nào đó. Nhưng nếu chim thả ra ngoài thì chắc chắn chó sẽ không bao giờ chịu tha cho chim. Đó là điều người nuôi chim nào cũng biết.

Có điều chó là con vật dễ huấn luyện, miễn là ta biết kết hợp giữa sự răn đe lẫn vỗ về, chó sẽ biết nghe theo lời chủ. Răn đe là dọa nạt con chó, cho nó biết rằng hễ vồ chim là nó sẽ bị no đòn. Ta đưa chiếc lồng chim lại gần con chó, nếu thấy nó tỏ thái độ hằm hè muốn tiến tới vồ chụp thì lập tức cánh tay kia ta vội đưa cao lên như sắp đánh vào đầu chó, kèm theo những lời nạt nộ. Ta cứ làm thử vài lần như vậy, con chó sẽ đủ khôn ngoan đón nhận được việc nó phải làm. Đồng thời, khi biết con chó nghe lời ta nên vỗ về khen ngợi nó, để cho nó thấy rằng nó còn được chủ thương. Thế nhưng, chỉ khi nào thật sự biết chắc là con chó đã chấp

nhận "kết bạn" với con chim thì lúc đó ta mới thả chim ra khỏi lồng. Tốt hơn hết là nên để ý theo dõi trong mấy ngày đầu, để nếu cần thì còn... can thiệp kịp lúc.

2. Hiểm họa từ mèo:

Mèo tuy vẫn được coi là gia súc, cũng đã được thuần hóa làm thú nuôi trong nhà cả ngàn năm nay, thế nhưng mèo vẫn được coi là giống thú ăn thịt và thích săn mồi. Chim cũng như chuột vốn là thức ăn khoái khẩu của mèo, và khi thấy chim trước mặt là mèo cố rình mò chụp cho bằng được!

Giống mèo cũng biết nghe lời chủ, nhưng nó không trung tín như chó. Mèo chỉ sợ chủ khi chủ có mặt, và nó sẽ... trở mặt khi chủ lơ là. Vì vậy, dù được chủ răn đe, nhưng từ xưa đến nay chúng ta chưa nghe nói có con mèo nào chịu để yên cho con Nhồng được sống yên thân cả! Đúng là "Chó treo mèo đậy", thức ăn mà đầy điệm không kỹ thì coi chừng lũ mèo trổ tài ăn vụng! Chim chóc mà nhởn nhơ trước miệng mèo thì trước sau mèo cũng không tha.

Chim nuôi trong lồng, dù được treo trên độ cao

đủ an toàn, nhưng hễ thấy bóng dáng của mèo quấn quanh đâu đó, chim cũng nhớn nhác hoảng sợ. Còn nếu lỡ để bị mèo vồ chụp, dù là bên ngoài vách lồng, chim cũng bị hoảng loạn, và khi chim đã hoảng loạn thì phải lâu lắm chúng mới hoàn hồn tỉnh trí được. Vì vậy, hễ nhà nuôi chim nói chung và Nhồng nói riêng, tốt hơn hết là ta đừng nuôi mèo. Những vùng có nhiều mèo hoang xuất hiện ta nên rình rập để rượt đuổi chúng. Nếu bị rượt đuổi đến cùng, mèo cũng sợ hãi không dám lai vãng đến khu vực nuôi chim nữa, nhưng đồng thời ta phải cảnh giác cao độ trong việc cố giữ cho chim được sống an toàn, như treo lồng ở trên cao, hoặc làm chuồng chắc chắn, rộng rãi để chim có chỗ tránh né... Vì theo bản năng sinh tồn, chim cũng đủ thông minh để tránh né nanh vuốt của mèo miễn là nó có một khoảng cách an toàn đối với các loại thú dữ.

3. Hiểm họa đến từ chuột:

Chuột ở đây là chuột lắt. Chuột lắt không cắn mổ gì được Nhồng, vì Nhồng to mà chuột lắt nhỏ, nhưng con vật liếng thoắng, thoắt ẩn thoát hiện này lắm khi cũng làm cho Nhồng sợ sệt. Lồng nuôi Nhồng thường

được bao kín bằng lưới kẽm với ô nhỏ, nhưng chuột lắt vẫn có thể chui vào được. Với chuột chỉ cần đầu xuôi là đuôi lọt, chúng xâm nhập vào lồng là để kiếm thức ăn.

Nhồng thấy chuột là nhảy lên cầu đậu, nhưng nếu chuột bị động mà chạy lăng quăng thì cũng gây cho Nhồng sự hoảng hốt. Muốn trừ chuột lắt phá hại, ta nên làm chuồng với lưới mắt nhỏ khoảng một phân vuông bề cạnh, đồng thời sau bữa ăn chiều của chim ta nên tạm dẹp cóng thức ăn đi. Và tốt hơn nữa là nên làm vệ sinh lồng nuôi Nhồng hằng ngày để không còn thức ăn rơi vãi ở khay chứa phân. Một khi không còn mồi ngon quyến rũ thì lũ chuột đói cũng tự động tìm nơi khác kiếm ăn.

4. Hiểm họa từ kiến:

Kiến tuy nhỏ nhưng "lực lượng" lại quá đông đúc. Kiến được coi là lũ ma đói, hễ đánh hơi được ở đâu có mồi là chúng kéo đàn kéo lũ đến vừa ăn vừa khuân vác về hang cho bằng hết mới chịu thôi. Kiến ở đây là kiến lửa, ngàm có nọc độc, với người thì chúng

cắn cho ngứa ngày, nhưng với Nhồng thì có thể làm đui mắt, sưng tấy các ngón chân gây sự đau nhức; tuy con chim không chết nhưng có thể bị tật bệnh về sau.

Trừ kiến thì quá dễ, một là treo lồng cao vào chỗ an toàn, còn nếu lồng làm ngay trên mặt đất thì một là rắc phấn trừ kiến tại các chân lồng, hai là kê chân lồng trên những chậu nước là được. Phòng xa hơn nữa, ta nên tìm các ổ kiến lửa gần khu vực nuôi Nhồng để rắc phấn trừ kiến diệt trừ cho bằng hết.

5. Hiểm họa từ người:

Dù được bắt về nuôi từ tấm bé, lớn lên con Nhồng tuy dạn dĩ với người, nhưng như vậy cũng không có nghĩa là con Nhồng không bị hốt hoảng trước mọi hành vi vô tình hay cố ý chọc phá của con người.

Chúng ta hãy coi chừng trẻ con, chúng nó rất thích Nhồng, nhưng đồng thời cũng ưa nghịch phá khiến con vật cứ bay nhảy tứ tung thì chúng mới vừa lòng. Đến gần Nhồng trẻ con thường đưa tay lên hù dọa, hoặc tìm những hòn sỏi nhỏ quăng vào lồng, thậm chí có em táo tợn dám dùng các que dài đâm thọc...

Với những đứa trẻ có tính nghịch ngợm quá quắt này, ta nên dùng lời khuyên mềm mỏng để khuyên lơn chúng, đồng thời khuyên nhủ chúng nên biết thương yêu loài vật, đừng làm cho chim sợ hãi...Mà dù trẻ con có thái độ bình tĩnh, nhưng chúng vây quanh lồng chim quá đông, cũng tạo sự bối rối cho chim.

Trẻ con thường tỏ ra táy máy nghịch phá khi đến gần lồng nuôi Nhồng, nhưng người lớn tuy có hiểu biết, vẫn có một thiểu số người... táy máy không thua gì trẻ con. Nhất là họ cố tình dạy cho chim "nói" những câu bậy bạ...

Tóm lại, ta nên cố tránh những hiểm họa đến với Nhồng. Một khi con chim hoảng loạn nó sẽ trở nên nhút nhát. Và khi chim đã bị chứng này thì nó không còn nhạy bén trong việc tiếp thu những bài học mà ta truyền dạy cho nó. Chứng hoảng loạn của chim không có thuốc gì chữa trị dứt được, chỉ còn cách nuôi chim đó vào một nơi thực sự an toàn trong một thời gian dài may ra mới hết dần...

Nuôi một con Nhồng đang "nói" giỏi mà lỡ gặp sự cố nào đó khiến Nhồng hoảng sợ đến nỗi "tắt"

luôn tiếng "nói", chắc chắn chủ chim nào cũng buồn. Vì vậy ta phải tránh cho chim khỏi bị sợ hãi. Khi quí vị có việc phải vắng nhà một thời gian, như đi du lịch chẳng hạn thì nên sắp xếp sẵn mọi chuyện để tránh nguy hiểm cho chim Nhồng, khi để nó ở nhà mà không thể đem theo cùng. Hãy giao công việc chăm sóc cho một người bà con hoặc một người láng giềng đáng tin cậy, sẵn lòng tốt chăm sóc chim mà không chút nề hà. Trong trường hợp nếu tìm không được người sẵn lòng giúp đỡ cho việc này thì tốt hơn là đem cả chim và lồng đến nhờ một người quen thân nào đó chăm sóc hộ cho. Nếu người này đã từng có kinh nghiệm nuôi chim lại càng tốt.

Tuy phải sống ở nhà lạ với môi trường sống lạ nhưng, nếu được ở trong chiếc lồng quen thuộc thì Nhồng cũng không bị sốc.

Tất nhiên chúng ta cũng nên nói rõ cho người mình gởi Nhồng những gì cần làm, cần tránh để không làm hư con Nhồng trong việc tập "nói" để nó được sống an toàn như lúc còn ở tại nhà. Nếu cuộc sống của chim không thay đổi thì nó dễ dàng hòa nhập với môi

trường sống mới, nghĩa là không bị sốc.

Nếu như khi đi xa mà ta có sẵn phương tiện vận chuyển như xe hơi, xe lửa thì mang lồng theo để tiện chăm sóc cho chim vẫn được, và nhất là tránh gây cho nó sự hoảng hốt.

Trong khi vận chuyển đường xa, mỗi ngày nên cho Nhồng ăn nhiều bữa, trung bình cách vài giờ cho ăn một bữa với nước uống đầy đủ. Thỉnh thoảng nên tạm dừng xe vào một nơi yên tĩnh mát mẻ để cho con Nhồng được hồi sức, và cũng để kiểm tra lại máng ăn, máng uống cho nó. Điều cần tránh là không nên đậu xe ngoài nắng lại đóng kín cửa.

Quả là vô cùng thú vị đối với những người có con Nhồng quí, khi đi du lịch lâu ngày mà đem theo nó bên mình. Tất nhiên là không tránh được sự vất vả và bận bịu vì phải dành thời gian để giữ gìn và chăm sóc chim, nhưng còn hơn để con chim ở nhà một mình không ai trông nom, hoặc có thể gởi gắm tạm thời được nhưng biết chắc họ không có thiện chí chăm sóc theo ý mình dặn.

CÁC QUI TẮC CHĂM SÓC CĂN BẢN

Chim Nhồng dễ thuần hóa, nuôi mau dạn người, nhưng nó cũng khó tính khó nết, người nuôi cần phải biết qua để dễ chiều chuộng. Mặt khác, Nhồng là giống chim lớn con nên ăn uống nhiều, chất thải cũng nhiều do vậy việc vệ sinh lồng nuôi cần được thực hiện thường xuyên mới tốt.

Chúng tôi xin nêu ra đây vài qui tắc chăm sóc căn bản, để những vị nào mới bắt tay nuôi Nhồng lần đầu biết sơ qua để khỏi bỡ ngỡ.

Với những chú Nhồng con mới được vài ba tuần

tuổi chọn mua từ chợ chim về, quí vị nên an tâm mà nuôi nấng, vì chim ở tuổi này còn khờ dại, chưa biết sợ người nên không bao giờ bị sốc cả. Chúng nó chỉ biết có ăn và ngủ mà thôi.

Ở tuổi non nớt này, con chim coi chủ nuôi là cha mẹ nó, hễ thoáng gặp là nó đã há choạc mỏ đòi mớm mồi. Ta nuôi chim con nay theo cách mà ta đã biết: cho ăn uống no đủ với nhiều bữa trong ngày, và lúc nào, ngày cũng như đêm nên ủ chim ấm trong chiếc tổ mà ta làm cho nó.

Được sống trong sự đùm bọc và chăm lo của chủ nuôi ngay từ ngày còn tấm bé, nên khi lớn lên, dù đã biết bay, biết tự đến cóng tìm thức ăn nước uống mà sống, chim vẫn dạn dĩ với người, nếu sự tiếp xúc thân thiện giữa chim và người vẫn tiếp diễn như trước.

Nhưng, với con Nhồng đã được ba, bốn, hoặc năm, sáu tháng tuổi thì lại khác. Nhồng ở tuổi này đã khôn ngoan, biết sợ người lạ. Khi mua Nhồng lứa này về, nếu không có sự chuẩn bị trước để tiếp đón nó thì nên coi chừng, có thể nó sẽ phản ứng một cách tồi

tệ.Dù rằng con Nhồng đó không phải là Nhồng mới bẫy được ngoài rừng. mà là Nhồng con bắt được từ ổ và đã được chủ cũ thuần dưỡng từ nhỏ, nhưng một khi bị thay đổi môi trường sống mới thì nó tỏ ra khó tính không thích hợp được ngay.

Nói cách khác, với Nhồng tuy không khó tính khó nết lắm, nhưng khó lòng thích hợp ngay được với bất kỳ thứ gì mới mẻ đến với nó. Như vậy,trước khi mua chim lứa này về nuôi, chúng ta phải chuẩn bị trước đâu vào đấy chỗ nhốt nó. Trong lồng phải sẵn sàng cóng đầy thức ăn, nước uống, cầu đậu...

Ngay sau khi nhốt con Nhồng mới mua vào lồng rồi mà ta mới bắt đầu sắp xếp, chuẩn bị các thứ cần thiết thì chỉ đem lại cho chim sự sợ hãi mà thôi. Và nếu điều này xảy ra thì ta khó tạo được mối quan hệ với nó ngay.

Quí vị nên sắm cho mình một chiếc hộp bằng gỗ có hình dáng như chiếc ổ chim Yến Phụng, với kích thước lớn gấp rưỡi là đủ nhốt tạm cho Nhồng rồi. Hộp đó dùng để nhốt tạm chim mới mua, có thể di chuyển

đường xa mà giúp chim không sợ hãi và cũng ít bị mất sức. Hộp gỗ được đóng kín sáu mặt, trừ cái cửa trổ bên hông có cánh mở ra đóng lại được, và có một số lỗ thông hơi để con Nhồng nằm bên trong khỏi bị ngộp thở mà chết.

Mỗi lần đi mua Nhồng ở đâu ta mang chiếc hộp gỗ này theo. Và khi đem chim về ta chỉ cần mở nắp hộp là chim chui sang lồng mới một cách nhẹ nhàng không phải rớt một cọng lông nhỏ nào cả. Sau khi sập cửa lồng xuống ta liền nhẹ nhàng lùi ra xa chừng vài ba thước để có dịp ngắm nghía con chim mà vẫn không làm cho nó sợi hãi. Mọi cử chỉ và hành động của ta sau đó cần phải nhẹ nhàng, tránh gây những tiếng động mạnh.

Qua chiếc lồng mới tức là ở trong môi trường sống mà Nhồng không nhớn nhác sợ hãi, không bay nhảy tứ tung là ta yên tâm. Còn nó chịu lên cầu đứng tỉa lông, hay đến cóng tìm thức ăn nước uống thì đó là một điều may, coi như sự tệ hại nhất không thể xảy ra nữa!

Nhiều người thích thả chim mới mua vào lồng lúc tối trời, nghĩ rằng làm như vậy chim sẽ bớt sợ hãi, sáng ra nó sẽ bỡ ngỡ chốc lát rồi quen dần với cảnh vật chung quanh. Thật ra, việc làm này không đúng, đây là việc nên làm ban ngày, dù lồng chim đặt cố định ngoài sân cũng vậy, chim cần được quan sát môi trường sống mới của nó cho quen dần. Điều cần là ta tránh tối đa làm cho chúng bị hốt hoảng thêm.

Cho dù ta nuôi chim mới ở đâu đi nữa, nó cũng cần tối thiểu vài ba giờ, thậm chí cả buổi mới làm quen được với chỗ ở mới. Nếu cho chim mới vào lồng trong lúc tối trời, khi chim chưa có dịp để định vị được quang cảnh chỗ ở mới ra sao thì suốt đêm đó con chim sẽ bồn chồn lo lắng, và nỗi sợ hãi trong nó càng có dịp để tăng lên. Đa số chim mới mua về do quá sợ mà không dám nhảy lên cầu đậu, chúng tìm một chỗ nào đó dưới nền lồng để ngủ qua đêm với sự hồi hộp lo sợ... Đã có trường hợp nhiều người vô tình tự giết con Nhồng mới mua của mình mà không ngờ tới: họ nhốt con Nhồng mới mua vào cái chuồng ở ngoài trời vào đầu hôm. Con chim do quá sợ hãi nên lủi vào mộ góc lồng để

ngủ đại qua đêm. Sáng ra người nó ướt đẫm sương và chết cóng!

Về việc thu phục cảm tình với con Nhồng mới tới, ta có nhiều cách làm quen. Nhưng, dù sao thì cũng nên để cho nó được sống hoàn toàn yên ổn trong vài ba ngày đầu mới về. Sau đó,ta bắt đầu xuất hiện với lời nói cũng như cử chỉ nhẹ nhàng thân mật. Quí vị đừng tưởng con chim không cảm thông được điều này, nó có thể dễ dàng thân thiết với chủ mới cũng như chủ cũ nếu nhận ra được sự dịu dàng thân mật. Ta có thể nhử nó bằng một mẩu trái cây trên tay để xem phản ứng của nó ra sao... Nếu chim tỏ ra dạn dĩ chịu ăn thì ta sẵn sàng "mời"thêm một miếng nữa... Việc làm quen phải từ từ, gấp gáp lắm không có kết quả tốt. Trong việc này quả là dục tốc bất đạt. Khi con Nhồng đã chịu kết thân, nó tỏ ra dễ thương, lúc nào cũng muốn quấn quít bên chủ với những cử chỉ trìu mến.

Nuôi Nhồng, chúng ta nên quan tâm đến vị trí đặt lồng sao cho thích hợp với cách sống của Nhồng. Giống này không thích nơi quá ồn ào và nhất là nơi có ánh nắng chói chang. Vì vậy, nếu lồng nuôi định đặt

ngoài sân thì tối thiểu phải có mái che, và tối lại nên phủ kín vải màn chung quanh để Nhồng ngủ ấm áp. Giống chim này thường bị chết do trúng gió độc. Nhiều người phải tập Nhồng ngủ trong chiếc hộp gỗ đặt sẵn thường trực trong lồng, y như ở rừng chúng chui vào các hốc cây mà ngủ cho ấm áp vậy. Nhồng được ngủ trong hộp gỗ kín đáo thì dù ngoài trời mưa to gió lạnh suốt đêm cũng không ảnh hưởng đến sức khỏe của nó.

Chúng ta nên biết nhiệt độ tốt nhất đối với Nhồng là từ 18,3 độ C đến 28,3 độ C. Nóng hay lạnh quá Nhồng không chấp nhận được. Nếu phải sống với thời tiết lạnh 10 độ C trong vài ngày, Nhồng đã bị bệnh rồi.

Nhồng chỉ khỏe mạnh khi được ở vùng có khí hậu khô ráo và ấm áp.

Khi con Nhồng đã thuần thuộc nó không còn e dè mỗi khi tiếp xúc với ta nữa. ta có thể cho nó ăn uống lúc nào tùy thích, thậm chí đùa nghịch với nó, cho nó đứng trên tay, trên vai mình...

Mỗi ngày ta nên làm vệ sinh lồng Nhồng một

lần nhớ đem máng phân ra cọ rửa cho kỹ cho khỏi hôi hám. Và ở mỗi tuần một lần nên tổng vệ sinh nơi Nhồng ở.

Khi làm vệ sinh lồng ta nên sang chim qua lồng tắm (có bán sẵn ở chợ chim) như vậy mới dễ dàng trong việc cọ rửa để loại bỏ hết những chất dơ bẩn bám chặt ở vách lồng và dưới đáy lồng. Lồng được cọ rửa sạch sẽ xong, còn phải đem ra phơi nắng độ nửa giờ để khử trùng, sau đó mới nhốt Nhồng trở lại.

Vệ sinh lồng nuôi cũng có nghĩa là phải làm vệ sinh luôn cóng đựng thức ăn và nước uống của Nhồng cho sạch sẽ. Nếu ta có thói quen cho Nhồng ăn cơm nóng trộn ớt thì sau mỗi bữa cho Nhồng ăn ta nên cọ rửa máng ăn của nó cho sạch. Còn nếu cho Nhồng ăn thức ăn khô thì có thể vài ba ngày làm vệ sinh cập nhật hóa mỗi ngày mới tốt. Nhồng mà uống nước bẩn dễ bị bệnh đường ruột, mặt khác giọng nó sẽ khàn.

Những cầu Nhồng đậu tuy nằm trên cao nhưng cũng mau dơ, vài ba ngày một lần ta nên chùi rửa cẩn thận và phơi khô trước khi dùng lại, như vậy mới bảo

vệ được đôi chân chim. Thường những con chim bị nhiễm trung ở chân phải đi cà nhắc là do cầu đậu bị dơ bẩn, lâu ngày không được cọ rửa. Nhồng cũng có thói quen quẹt mỏ nhiều lần vào cầu đậu để làm sạch mỏ sau mỗi bữa ăn, cho nên không thể để cầu đậu dơ bẩn được. Mỗi lần cọ rửa, ta nên dùng bàn chải chà xát mạnh, hoặc dùng dao để cạo cho bằng hết những chất dơ bẩn bám khô trên cầu đậu, sau đó dội nước cho sạch rồi đem phơi nắng để khử trùng. Nếu cầu đậu thường xuyên bị dơ và ẩm ướt sẽ làm cho Nhồng bị lạnh ở bàn chân, dẫn đếnviệc bị bệnh thấp khớp. Chim đã bị bệnh này thì ảnh hưởng xấu đến việc nhái giọng của nó.

* ***Cắt móng chân:*** Phần bằng sừng của mỏ và móng của Nhồng thình thoảng mọc dài ra gây trở ngại cho sinh hoạt của chim. Nếu mỏ trên của Nhồng bị mọc dài thì Nhồng gắp thức ăn vào miệng khá khó khăn, còn móng chân mà dài ra thì gây trở ngại cho việc đi, đứng và đậu của Nhồng.

Mỏ Nhồng do hoạt động gần như liên tục vì nó ăn cả ngày nên cũng ít khi bị dài ra, còn móng chân

dài một phần do cầu đậu quá nhỏ không đủ kích thước cho các ngón chân bám chặt vào. Nếu cầu đậu khá to, mỗi lần đậu các móng sẽ được cọ xát và mòn dần, thì dù có mọc dài cũng ở mức chậm.

Những đoạn sừng nhô ra ở mỏ trên và móng chân ta có thể dùng kéo cắt bớt đi, hoặc giũa cũng được. Khi cắt phải tránh cắt phạm vào gân máu. Nên soi mỏ và móng trước ánh nắng hay ánh sáng của bóng đèn điện tròn, ta sẽ thấy mạch máu bên trong chạy ra tới đâu để cắt cho khỏi phạm. Trong trường hợp cắt nhầm mạch máu thì chỗ cắt sẽ bị rỉ máu, nhưng vết thương sẽ lành sau đó.

* ***Tỉa bớt lông cánh:*** Nhiều người nuôi Nhồng bằng lồng, nhưng thỉnh thoảng thả ra chốc lát để chim bay qua lại trong phòng trong nhà để chim khỏi bị tù túng, nhưng do sợ Nhồng có thể bay mất hoặc bay cao khó có thể bắt lại nên họ tỉa bớt một số cọng lông to ở cánh. Thường thì người ta chỉ tỉa bớt lông một bên cánh mà thôi để khi bay Nhồng sẽ mất thăng bằng mà không bay cao và xa được.

Việc cắt bớt lông cánh như vậy thường có hại nhiều hơn là có lợi. Nếu con Nhồng bay lên mà bị rớt xuống nhiều lần sẽ gây cho nó sự hoảng hốt, làm thương tổn tinh thần; có thể nó sẽ bị gãy xương khi va giập vào đâu đó...

Chăm sóc cho Nhồng còn có nghĩa thường xuyên phải theo dõi sức khỏe của chim diễn tiến ra sao, cho chim ăn uống no đủ với chất bổ dưỡng cần thiết, rồi ngủ nơi ấm áp, không bị các kẻ thù rình rập đe dọa cuộc sống.

BỆNH CỦA NHỒNG

Sức khỏe bao giờ cũng là thứ quí nhất trên đời. Nuôi Nhồng ai cũng muốn lúc nào con chim cũng được mạnh khỏe phởn phơ. Vì con chim có khỏe mạnh thì mồm miệng nó mới lanh chanh, nhái giọng cả ngày hết câu này sang câu khác.

Nuôi được con Nhồng mà có biệt tài nói năng cả ngày như vậy thật vui cửa, ai lại không ham. Nhồng mà bị bệnh thì đứng ủ rũ một nơi, lông xù lên, và đôi mắt nhắm nghiền lại, nó chẳng quan tâm đến những gì xảy ra chung quanh.

Ở nước ta hiện nay, loại thuốc đặc trị về bệnh

của chim thường hiếm, cho nên khi có con chim bị bệnh nặng, chủ nuôi cũng rầu rĩ vì quá lo lắng cho số phận con chim quí của mình. Bác sĩ thú ý chuyên trị về chim cũng hiếm, vì vậy nuôi chim mọi người thường khuyên bảo nhau: lo ngừa bệnh hơn là chữa bệnh!

Con Nhồng bị bệnh rất mau bị sút cân, nó bỏ ăn một hai ngày thân mình đã ốm yếu thấy rõ. Thường thì vùng lông chung quanh hậu môn ướt nhẹp và dơ dáy, nó đi tiêu khó khăn như bị táo bón lâu ngày, con chim thỉnh thoảng phải gồng mình mà rặn nhưng kết cuộc chẳng có tí phân nào được tống ra ngoài cả.

Chim bị bệnh thì cả ngày rút đầu lại muốn ngủ, đâu có màng đến chuyện nói gió, huýt sáo, kêu hay "nói" gì cả. Các dấu hiệu buồn bã như vậy đã báo cho ta biết là chim đang mắc bệnh gì đó ở nội tạng của nó.

Phần lớn các bệnh trên trong cơ thể có ảnh hưởng đến hệ hô hấp và đường tiêu hóa. Bệnh thông thường nhất là cảm lạnh, viêm phổi, tiêu chảy, đau dữ dội ở dạ dày và bệnh gan.

1. Rối loạn về hô hấp:

Các nguyên nhân thông thường về các vấn đề

tiêu hóa là những thay đổi bất thường về nhiệt độ bên ngoài. Những con chim được nuôi trong nhà và bất thình lình được đem ra ngoài trời trong thời tiết lạnh lẽo sẽ dễ bị chứng cảm lạnh, cũng như những con Nhồng mà lồng của nó được đặt ở nơi thường có ngọn gió lùa đi qua. Chính vì vậy, nhiều lần chúng tôi đã có lời khuyên qúi vị là không nên đem chim từ vùng ấm áp đến vùng lạnh mà nuôi, mười con sẽ bị bệnh cảm lạnh đến cả mười. Trường hợp đem chim từ xứ lạnh sang xứ nóng ấm nuôi lại có kết quả tốt.

Chim bị bệnh về đường hô hấp thì mí mắt đỏ, sưng húp, ho, hắt hơi, và phải há mỏ mà thở... đó là những dấu hiệu của cảm lạnh, khiến con chim đờ dẫn, mệt mỏi.

Cách chữa tốt nhất là cung cấp ngay độ ấm cho nó bằng cách đem lồng vào nơi khuất gió, trùm kín áo lồng và dùng bóng đèn điện tròn đốt lên, sao cho chim bệnh được sống với độ ấm khoảng 25 đến 28 độ C là được. Chim bệnh thường biếng ăn, nhưng vẫn thích uống nước. Ta nên cung cấp nước trà âm ấm cho nó, hoặc trộn vào nước các loại thuốc kháng sinh dạng

hòa tan như Aureomycin hoặc Terramycine. Hy vọng được sống trong môi trường ấm áp luôn như vậy, con Nhồng của quí vị sẽ dần dần hết bệnh.

2. Rối loạn về đường tiêu hóa:

Thường thì các rối loạn về đường tiêu hóa đi kèm với cảm lạnh. Bệnh này xảy ra thường do thức ăn hằng ngày của chim không phù hợp, hoặc thức ăn bị hư, mốc meo. Vì vậy, việc đầu tiên phải làm là đem cóng thức ăn ra ngoài đổ bỏ. Dù sao ta cũng nên cố gắng tìm hiểu xem nguyên nhân xa, gần của chứng bệnh này do đâu để tìm hướng chữa trị hữu hiệu.

Tiêu chảy là dấu hiệu đầu tiên của chứng rối loạn đường tiêu hóa này. Khi chim tiêu chảy thì phân thải ra không những lỏng mà hầu như phụt ra như nước và thường có bọt. Con Nhồng mất đi sự ham muốn ăn uống hoặc hầu như không thèm ăn gì cả, nó chỉ xù lông đứng một nơi mà thôi.

Con chim bệnh cần được sưởi ấm ngay, nếu không toàn thân nó sẽ run lên từng chặp. Cho Nhồng uống nước trà lợt và cho ăn cơm nóng với trứng đã

luộc chín, nếu nó muốn ăn.

Nếu chim bị bệnh nuôi trong nhà thì ta cứ trùm áo lồng để chờ nó hồi phục dần. Còn nó được nuôi trong chuồng lớn ở ngoài sân thì nên đời nó nuôi tạm trong lồng nhỏ để tiện mang vào nhà sưởi ấm cho nó, đến khi lành hẳn bệnh mới thôi.

Chim bị bệnh đường tiêu hóa mau suy sức, dễ chết. Ta nên theo dõi bệnh trạng của nó và tìm mọi cách để chữa trị cho chim chóng lành. Trong thời gian Nhồng bị rối loạn đường tiêu hóa, nên ngưng cho ăn trái cây.

3. Ký sinh trùng đường ruột:

Một nguyên nhân khác gây ra bệnh đau dạ dày và các bệnh về đường ruột là các ký sinh trùng xâm nhập vào cơ thể của chim.

Những ký sinh trùng này con Nhồng có thể mắc phải trước khi chúng ta mua nó về, hoặc có thể do nó ăn các côn trùng. Chim Nhồng bị ký sinh trùng đường ruột tác hại sẽ sụt cân dù tới bữa nó ăn rất nhiều. Ăn

nhiều mà vẫn ốm o là vì đa số chất bổ dưỡng trong thức ăn đã bị lũ ký sinh trùng... cướp giựt cả. Con Nhồng đã ốm mà còn giảm sức mạnh nữa. Những loại thuốc xổ lãi thông thường dành cho gia cầm như gà vịt, Nhồng có thể uống được với liều lượng nhỏ hơn.

4. Chứng béo phị:

Nuôi chim ai cũng muốn con chim mập mạnh, nhưng là thứ mập mạnh vừa phải, cần thiết cho sức khỏe chứ không phải là thứ mập như cách béo phì ra. Con chim mà thân mình mập mạp ú na ú nần là con chim đang bệnh đấy.

Chứng béo phị thường dẫn đến bệnh tật và chết chóc cũng như tạo ra sự nguy hiểm đối với gan. Thường những con Nhồng được nuôi nấng trong những chiếc lồng nhỏ chật hẹp, không đủ chỗ để bay nhảy vận động thì rất dễ bị béo phì. Thức ăn hàng ngày chứa nhiều chất béo cũng góp phần làm cho chim mập ra.

Nên nhớ rằng phòng bệnh hơn chữa bệnh. Hãy ngăn ngừa sự tăng cân bằng cách cho con Nhồng của quí vị ở chiếc lồng rộng rãi, chiếm khoảng không gian

khoảng chừng một thước khối trở lên mới tốt, như vậy Nhồng mới đủ chỗ rộng để vận động. Nên cho chim ăn thức ăn ít chất béo, nên cho ăn kèm trái cây. Rau xanh được cắt và chia thành những phần nhỏ cho ăn theo bữa, như các loại rau diếp (xà lách), rau mùi tây trộn với thức ăn thông thường sẽ có tác dụng lâu dài giữ cho Nhồng được mạnh khỏe.

5. Ký sinh trùng ở da và bộ lông:

Những con chim sống trong nhà thì hiếm khi bị ký sinh trùng Actoparasite quấy rầy. Đây là loại ký sinh trùng cư trú bên ngoài cơ thể của con chim. Trong khi ký sinh trùng Endoparasite thì sống ở nội tạng như ruột, dạ dày, phổi và gan. Ngoài ra còn có nhiều loại ký sinh trùng có tác hại không nhỏ đối với chim nữa là rận mạt, bọ chét. Chúng thường lây lan từ con chim này sang con chim khác qua sự tiếp xúc trực tiếp. Nếu chim nuôi lồng đặt ngoài trời thì rận mạt và bọ chét có thể từ chim sẻ và các loại chim hoang dã khác lây qua cho Nhồng.

Mạt chim có màu đỏ sống nhờ việc hút máu

của chim. Mấy con ký sinh trùng này ban ngày thì nấp trốn trong lớp lông dày của chim, hoặc nấp trong các kẽ lồng, chờ ban đêm tối trời mới chui ra khỏi chỗ nấp để ra hút máu chim mà sống.

Cách phòng chống rận mạt và bọ chét tốt nhất là thường xuyên tẩy trùng lồng nuôi và các dụng cụ đặt trong lồng cho kỹ lưỡng. Con mạt lông (Feathermite) tấn công bộ lông chim, làm cho bộ lông trông xù xì xấu xí. Loài rận mạt không để cho chim được sống yên, lúc nào cũng cảm thấy ngứa ngáy khó chịu. Hiện nay ngoài thị trường có nhiều loại thuốc trị được bệnh rận mạt ngoài da này một cách hữu hiệu. Như thuốc Frontline chẳng hạn. Điều cần là khi xịt thuốc vào bộ lông, cần tránh xịt thuốc vào mắt, mỏ hay mũi chim, có thể gây sự độc hại cho Nhồng.

6. Gãy xương và bị thương ngoài da:

Đối với người chưa được huấn luyện hay chưa nuôi Nhồng lâu năm thì thật khó để phát hiện ra các bệnh bên trong cơ thể con Nhồng. Tuy nhiên; các vết thương xảy ra bên ngoài thì ai cũng dễ dàng thấy được. Chẳng hạn một cái cánh bị gãy, một cái chân hay ngón

bị thương nặng ta không phát hiện được sao ? Khi Nhồng có một cánh bị gãy thì cái cánh đó bị rũ xuống, liệt đi không sao hoạt động được. Nếu con Nhồng bị gãy xương ở chân, ở ngón chân thì nó đứng sao nổi ? Gãy cánh hay gãy chân là do bị va chạm với bề mặt cứng hay do các tai nạn khác.

Cũng giống như các động vật khác, chim Nhồng có tài chịu đau giỏi hơn con người chúng ta. Dù trong mình bị gãy xương, rách thịt trông con chim vẫn không tỏ vẻ đau đớn lắm. vấn đề chỉ nảy sinh nếu thương thích đó không được chữa lành.

Đừng nghĩ rằng " Chó lành da gà lành xương", cho rằng các loài chim thú vết thương rất chóng lành nên không lo lắng chữa trị cho chúng là một sai lầm lớn. Dĩ nhiên, vết thương nhẹ thì có thể chóng lành, nhưng việc gãy xương là thứ nội thương quan trọng nếu không chữa trị thì làm sao lành được ? Có điều có nên chữa trị đến nơi đến chốn hay không khi tốn kém quá nhiều ?

Thường các tai nạn làm cho chim gãy xương như xương cánh, xương đùi, xương chân đều khó chữa,

phải nhờ bàn tay chuyên môn của bác sĩ thú y mới có hy vọng lành hẳn được, vì tuỳ trường hợp mà họ dùng thanh nẹp hay bó bột hoặc cột chặt vào thân nó một thời gian... Riêng ngón chân bị giập hay gãy thì ta có thể tự mình lo liệu được. Nếu thương tích nhẹ thì qua thời gian cũng tự lành, ngược lại nếu nặng thì cắt bỏ ngón đau là xong.

Các thế gãy xương chân khác nhau tất nhiên sẽ có cách chữa trị khác nhau. Ví dụ xương đùi gãy không thể bó nẹp được bởi vì phần chân này gắn chặt quá gần với thân thể của chim. Một đầu xương gãy phải được nhấn đẩy trở lại một cách cẩn thận bên dưới làn da của chim. Lúc đó vết thương không bị nhiễm trùng và con chim bị giữ nằm yên mới tốt. gãy xương ống chân hay gãy xương cổ chân thường dùng nẹp để bó.

Xương gãy của chim rất mau lành nếu được chữa trị đúng cách, khoảng vai ba tuần là chim đi đứng mạnh dạn.

Các ngón chân bị gãy không cần chữa trị cũng tự lành được, trừ trường hợp ngón vừa bị gãy vừa bị xé

toạc ra thì phải cắt bỏ rồi dùng loại thuốc mỡ (pomade) bôi vào cho mau lành.

Chim bị thương ở ngoài da hay ở phần thịt cũng nên dùng thuốc mỡ để chữa trị. Chúng thường lành rất nhanh và hình như những vết thương này không làm cho chim đau đớn lắm.

7. Bộ dụng cụ sơ cứu cho Nhồng:

Nếu trong nhà nuôi nhiều chim Nhồng hay còn nuôi các loại chim khác, ta cũng nên tự sắm một bộ y cụ tiêu chuẩn và các thứ cần thiết khác để chữa trị cho chim trong những trường hợp chúng bị thương tích nhẹ. Nếu không có những y cụ này trong tay thì khi gặp sự cố chắc chắn ta sẽ bối rối rất nhiều, vì rằng không phai bệnh gì, dù nhẹ cũng đem chim đến phòng mạch bác sĩ thú ý cho tốn kém, lại mất nhiều thì giờ quí báu của mình. Những thứ cần sắm gồm có :

– Một ngọn đèn cung cấp nhiệt có công suất chừng 40 hay 60 watts.

– Thuốc kháng sinh để chống nhiễm trùng

(Aureomycine, Terramycine...).

– Thuốc đỏ, bông gòn.

– Thuốc mỡ (pomade) hay thuốc bột để chữa các vết thương hở miệng.

– Gạc cứu thương , vài chai Oxy già...

– Kéo và cái nhíp nhỏ có mũi nhọn.

– Kim, chỉ để may vá vết thương ngoài da.

Tất cả những thứ vừa kể nên giữ gìn sạch sẽ, khô ráo, và tốt nhất là được dựng trong một cái hộp treo tại một nơi nhất định nào trong nhà, để khi cần cứ đến đó mà lấy.

Một điểm xin được lưu ý sau cùng là bất cứ lúc nào quí vị cần chữa trị cho Nhồng thì phải bắt ra ngoài và cố giữ chặt nó trong tay. Chim bị bắt như vậy thì sợ hãi, vì vậy ta phải xác định ngay những việc gì cần làm và nhanh. Tốt hơn hết nên nghĩ trước để nắm vững một cách chính xác mỗi bước cần thực hiện ra sao, để con chim đỡ phải bị đau...

PHẦN KẾT

Theo thú chơi của người xưa, trước sân nhà mà đặt một cái lồng nuôi Nhồng được coi là... hợp cảnh nhất. Đây là cảnh chơi tạo được sự văn vẻ, tao nhã nhất là con Nhồng đó đã trọ trẹ "nói" được dăm ba câu thì thật không có gì qúi bằng!

Con Nhồng đối với người mình, bao giờ cũng là một con chim qúi. Xưa kia các ông Hoàng bà Chúa còn chuộng nuôi, huống chi là giới bình dân quê mùa chất phác.

Những ai tận tai nghe Nhồng "nói chuyện" dù chỉ một vài từ hoặc năm ba câu cũng đều tỏ ra thán phục, và về nhà thế nào cũng ao ước nuôi Nhồng cho bằng được mới thỏa lòng.

Kể ra trong nhà mà nuôi được con Nhồng khôn ngoan biết "nói" nhất là những câu nói ấy lại do chính mình bỏ công sức ra dạy dỗ cho nó thì còn gì thú vị

hơn, hạnh phúc hơn!

Nhưng, muốn thì nhiều người muốn, mà thực hiện được điều ao ước muốn đó thì chẳng được mấy người!Tại sao lại có chuyện nghịch lý đó ?

Có phải do con chim khá đắt tiền ? Có phải do kỹ thuật nuôi Nhồng quá khó ? Thật ra, chim đắt tiền chúng ta có thể mua được, còn kỹ thuật nuôi Nhồng tuy khó nhưng ta cũng có thể vượt qua. Có điều nuôi Nhồng phải có nhiều thì giờ nhàn rỗi để thuần dưỡng nó, huấn luyện nó; điều này thì chắc ít người có điều kiện! Yếu tố thời gian quả là một vấn đề nan giải cho việc nuôi Nhồng...

Thời kỳ bận rộn nhất là nuôi Nhồng con. Nhồng con vài ba tuầntuổi thì đâu đã đủ lông đủ cánh, trên mình nó nhiều chỗ còn trơ cả da thịt đỏ hỏn, cho nên nếu không được chăm sóc chu đáo, ủ ấm thường xuyên cả đêm lẫn ngày thì chim con dễ bị chết cóng vì lạnh. Chim con cũng đâu biết ăn nên chủ nuôi phải tự đích thân đút mồi cho nó, ngày phải mươi lăm lần cho ăn chứ đâu phải ít!

Khi Nhồng con đã qua tuổi ấu thơ, nó đã khôn ngoan, tự tìm đến cóng thức ăn mà sống nhưng đồng thời nó cũng đã biết ... sợ người, thì đây là lúc ta nên thường xuyên tiếp cận nó, gần gũi để tạo sự thân thiện với nhau. Đó là cách thuần hóa để chim thêm dạn dĩ, và nhờ vào đó mà sau này chúng ta mới dễ dàng đưa nó vào nề nếp hầu phát huy khả năng học "nói"...

Vì như mọi người đã biết, từ tháng tuổi thứ sáu, con Nhồng đã bắt đầu mở mang khuynh hướng NGHE - NHỚ và NHÁI LẠI. Nếu để qua đi tháng tuổi qúi báu này thì chỉ mấy tháng sau đó thôi, khả năng học "nói" của Nhồng sẽ không còn nữa. Nó thành con chim bình thường không được ai chuộng nuôi nữa! Con Nhồng qua tuổi học "nói" (từ tháng tuổi thứ mười trở đi) thì chỉ còn biết nói gió vu vơ, không có khả năng nhái được giọng người nữa!

Phương pháp dạy Nhồng nhái giọng không quá khó, nhưng lại đòi hỏi tốn nhiều thời gian và công sức. Nếu người không nhẫn nại, không chịu kiên tâm trì chí thì có thể phải ngưng việc nửa chừng. Mỗi buổi dạy chỉ vỏn vẹn có mười lăm phút mà thôi, nhưng ta

phải nhắc đi nhắc lại câu dạy đến cả hằng trăm lần, hoặc vài trăm lần với cách phát âm chuẩn mực để giúp chim kịp nghe, kịp nhớ và lập lại cho đúng. Có nhiều câu phải dạy đến cả tháng mới xong. Và con Nhồng có thể học "nói" đến ba bốn năm chứ đâu phải ít.

Thuần hóa Nhồng không có gì mệt nhọc, vui nữa là khác, nhưng nếu quí vị không có thời giờ rỗi rảnh thì tốt hơn nên bỏ ý định nuôi Nhồng! Các chuyên gia nghiên cứu về Nhồng lâu năm đã thành thật khuyên chúng ta như vậy!

Thế nhưng, nếu quí vị có thì giờ nhàn rỗi để nuôi một hai con Nhồng thì lại là một điều vô cùng kỳ thú. Quí vị sẽ được sống cạnh con chim khôn ngoan, lại có khả năng kỳ diệu nhái được tiếng người với chất giọng rõ ràng, đến nỗi giữa người với người, cũng ít ai có tài bắt chước được giọng nhau như vậy.

Một hai tháng đầu, Nhồng ở trong thời kỳ học "vỡ lòng" nên tiếp thu còn chậm chạp, nhưng càng về sau việc học của nó tiến bộ không ngờ. Đây chính là sự khích lệ và niềm vui vô bờ đối với người đang làm

cái việc dạy cho Nhồng "nói".

Nếu tự tay mình thuần dưỡng và huấn luyện được con chim qúi như vậy, thiết nghĩ đó là một kỳ công đáng hãnh diện của mình. Bao nhiêu nỗi mệt nhọc phải bỏ ra cơ hồ như tan biến hết, nhường chỗ lại cho niềm vui, sự thỏa mãn miên man trong lòng mình.

Nhồng là con chim có tình cảm, lúc nào đó cũng thích sống gần gũi với chủ nuôi. Ai nuôi Nhồng theo cách thả trong phòng sẽ chứng minh cho điều đó. Nhồng thích đậu trên vai, trên tay người chủ với cử chỉ thân thiện, nhiều khi triều mến đến độ không ngờ. Nhiều người đã tỏ ra không cường điệu khi đánh giá con Nhồng của họ như là một người bạn thân thiết không thể rời xa...

Bình Thạnh, tháng năm, 1999

VIỆT CHƯƠNG

(Nguyễn Tú)

MỤC LỤC

	Lời tựa	3
I.	Nhồng: Con chim có khả năng kỳ diệu...	5
II.	Những giống Nhồng được chọn nuôi	13
III.	Muốn dạy chim Nhồng "nói" phải nuôi Nhồng con	26
IV.	Cách chọn lựa con Nhồng khỏe mạnh	33
V.	Cách phỏng đoán tuổi của Nhồng	39
VI.	Kiểu lồng nuôi Nhồng	45
VII.	Thức ăn dành cho Nhồng	50
VIII.	Cách cho Nhồng ăn	58
IX.	Thuần hóa chim Nhồng	64
X.	Tắm nắng - tắm nước - tắm cát	74
XI.	Nhồng thay lông và cách nuôi nấng	80
XII.	Phương pháp dạy Nhồng nhái giọng	89
XIII.	Cách dạy chim học "nói" của người xưa.	100
XIV.	Tránh cho Nhồng các mối nguy hiểm	117
XV.	Cần tránh những hiểm họa cho Nhồng	121
XVI.	Các qui tắc chăm sóc căn bản	131
XVII.	Bệnh của Nhồng	142
	Phần kết	154

NGHỆ THUẬT NUÔI CHIM

BÍ QUYẾT NUÔI VÀ HUẤN LUYỆN

NHỒNG NÓI

VIỆT CHƯƠNG - NGUYỄN VIỆT TIẾN

NHÀ XUẤT BẢN MỸ THUẬT

1999

Chịu trách nhiệm xuất bản:

TRƯƠNG HẠNH

Biên tập:

BÙI TẤN TIẾN

Trình bày:

HÙNG TUẤN

Bìa:

DUY NGỌC

In 1000 cuốn khổ 14,5cm x 20,5cm. In tại Xí nghiệp In Trường Trung học Công nghiệp In số 2 - số 2 Mai Thị Lựu, Quận 1, TP. HCM.
Giấy chấp nhận ĐKKHXB số 10/CXB - QLXB ngày 06/01/1999 của Cục Xuất Bản.
Giấy phép XB số 54/MT - TNCH của NXB Mỹ Thuật ngày 19/05/1999.
In xong và nộp lưu chiểu tháng 06/1999.

NGHỆ THUẬT NUÔI VÀ HUẤN LUYỆN

Nhồng nói

TÀI LIỆU mới

NUÔI & HL CHIM NHỒNG NÓI
2 010300 010607
S288 20/02/06 16,000